E1644 92.

ÉRTESITŐ

A

ROZSNYÓI ÁLLAMILAG SEGÉLYEZETT ÁGOST. HITV. EVANG. KERÜLETI

FŐGYMNASIUMRÓL

AZ

1891—92. TANÉVBEN.

ROZSNYÓ.
KOVÁCS MIHÁLY KÖNYVNYOMDÁJA.
1892.

REV 95

REV 98

ÉRTESITŐ

A

ROZSNYÓI ÁLLAMILAG SEGÉLYEZETT ÁGOST. HITV. EVANG. KERÜLETI

FŐGYMNASIUMRÓL

AZ

1891—92. TANÉVBEN.

ROZSNYÓ.
KOVÁCS MIHÁLY KÖNYVNYOMDÁJA.
1892.

REV 98

ORSZÁGOS PEDAGÓGIAI KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUM

Tartalom.

1. A költészet szerepe a középiskolai nevelésben.
2. Az iskola-tanács.
3. Tanári kar.
4. Az 1891—92. tanévben elvégzett tananyag.
   A) Kötelezett tantárgyak.
   B) Nem kötelezett tantárgyak.
5. Tanszerek.
6. Könyvtárak.
7. Élelmezés.
8. Kegyadományok.
9. Ösztöndíjak és egyéb segélyezés.
10. Petőfi-kör.
11. Az év lefolyása.
12. A tanítás eredménye.
13. Az intézet statisztikája.
    Figyelmeztetés.

ORSZÁGOS PEDAGÓGIAI KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUM

I.

A KÖLTÉSZET SZEREPE A KÖZÉPISKOLAI NEVELÉSBEN.

Az őskori emberek nyelve, vallása, tudománya, mondhatni szellemük minden nyilatkozása: költészet. A legrégibb nyelv és a mai vadnépek nyelve képes beszéd, tehát költői felfogás terméke. az ókori népek mythologiája többé-kevésbbé ízléses alkotása a költői phantasiának; a míveltség első fokán álló emberiség erkölcsi nézetei, életszabályai és törvényei képes kifejezésű rhythmikus mondatokban maradtak reánk. Sőt fejlettebb kor népei is sokáig csak költői szellemben és költői formában ünnepelték hőseiket és tartották fenn a nagy események emlékét.

A költészet állította az együgyű nép elé a nagy emberek alakját követendő például, ő látta el erkölcsi igazságokkal és élet-bölcseséggel, ő vigasztalta bánatában és nemesítette meg örömeit. A költészet az emberiség legelső nevelője, vezére, tanácsadója, vigasztaló és résztvevő barátja. — Orpheus lantja megindítja a fákat és sziklákat és megszelíditi a legvadabb állatokat. — Az egyetemes tudás birtokában lévén, a költő épen annyi szolgálatot tesz a testnek, mint a léleknek. Nemcsak a jó magaviselet szabályait adja elő, hanem hasznos ismereteket is nyújt. Midőn megtanítja az embereket, hogy kell jól élni, egyuttal az összes művészetek feltalálója és terjesztője. Hesiodos és Homeros versei számtalan eszközt tártak fel az emberi sors javítására. — A költő megismerteti az emberrel az istenséget is, tudtára adja, miként avatkozik ez bele az emberi dolgokba és miként lehet őt megnyerni, kiengesztelni.

A költészetnek ezen csodás hatalma a fejletlen lelkek fölött, idővel, midőn belőle önálló tudományok és művészetek bontakoztak ki, csökkent ugyan, de azért varázsa soha teljesen meg nem tört, nevelő hatását sohasem veszítette el egészen.

Meglepő, hogy mennyire táplálkozik a költészetből a görög tudomány és közélet még a Perikles és Nagy Sándor korában.

Csak futólag kell átlapoznunk néhány görög bölcsészeti és szónoki művet, hogy erről meggyőződjünk. Feltünő e művekben a gyakori idézés jelesebb költőkből. Ilyen idézet itt a philosophus elmélkedésének kiinduló pontja, ott világosságot áraszt egy-egy tételére, amott meg új fordulatot ad az okoskodásának; a szónok bizonyítá[illegible] használja, mintha törvényekre vagy rendeletekre hi[illegible]koznék és a közönség, sőt a törvényszék is ilyen je[illegible]séget tulajdonít e klasszikus formába öntött igazsága[illegible]. — A külső szertartásokra szorítkozó vallás helyett a [illegible]teszet teljesítette az erkölcsi nevelés feladatát. Ezért [illegible]mondja Aristophanes „a békák"-ban Aeschylosszal: „A kö[illegible] rosszat rejtse, takarja, ne pedig mutogassa, tanítsa bizony; mert lám a gyenge gyereknek van ki vezesse, tanító: ilyen felnőtt embernek a költő, — mi tehát mindig csak jót mondjunk."

A költészetnek ilyen szereplése megmagyarázza bizonyos legendák eredetét, melyek szerint több kiváló régi költő iskolamester volt. A költészetnek ilyetén felfogásából érthető Platon megvetése Homeros és mindazon költők iránt, kiknek művei erkölcsi tekintetben nem egészen kifogástalanok. Platon a költőket nem művészi szabályok megsértése miatt gáncsolja, hanem erkölcsi elveikért. Mit ajánlanak a költők, milyen példákat állítanak az ifjúság szeme elé, — ezt vizsgálja Platon és a morál nevében zárja ki Homerost az ő eszményi köztársaságából.

Természetesen nem csak a felnőttek, hanem az ifjúság nevelésében is kiváló szerep jutott a költészetnek. A görög, nevezetesen az athénei nevelésnek három ága volt: irodalmi, zenei és testgyakorlási. Az V. században K. e. az irodalmi nevelés keretébe tartoztak: írás-olvasás, számtan és főképpen a költők tanulmányozása. Midőn az iskolás fiú már jól ismerte a betűket és kezdte érteni, a mit olvasott, a tanító a legjobb költőkből vett verseket adott neki olvasmányul, sőt arra is kötelezte, hogy tanulja meg könyv nélkül. E versekben hasznos tanácsok, erkölcsi elbeszélések és oly kitűnő emberek dicséretei voltak foglalva, a kik egykor nagy és nemes tetteket vittek véghez. Midőn e szép példákat a gyermek emlékezetébe vésni igyekeztek, beléje akarták oltani a vágyat követni azokat. Nem akarták a fiú szellemét finomítani, nem egy-egy képnek báját, egy-egy kifejezés szabatosságát, nagyszerűségét akarták veleérezteti: hanem első sorban az erkölcsi értelmet igyekeztek előtte kifejteni. Midőn a nevelők a költészet segítségét annyira igénybe vették,

nem finom ízlésű szalonemberek, hanem erényes polgárok nevelésére gondoltak. Arra néztek, hogy az ifjúság mentül nagyobb erkölcsi hasznot merítsen a költészetből; ebből a szempontból választották meg a költői olvasmányokat és e végből tanultatták meg könyv nélkül azokat a jeles költeményeket. — Talán a tanuló nem értette meg mindig a mit betanult; de tévedés azt hinni, hogy az oktatásnál mindig okoskodni kell és hogy nem szabad a gyermekeket egyébre tanítani, mint a mit azonnal teljesen fel tudnak fogni, sőt egyenesen szükséges a gyermek emlékezetébe oly ismereteket és eszméket is leraktározni, melyeket csak később fog megérteni és hasznára fordíthatni. Az élettelen eszmetömeg előbb-utóbb megelevenedett és nagyon becsessé válhatott oly időben, mikor a könyv ritka volt és a legtöbb ember irodalmi műveltsége iskolai emlékekre szorítkozott. A serdülő ifjuság nemcsak a görögök bibliáját, Homerost, olvasgatta az iskolában, hanem elégiákat, ódákat és drámákat is, melyeknél a tanítók nagy gondot fordítottak értelmes, szép előadásra. — Ilyen irányban foglalkoztak a legjobb költőkkel az athenei iskolák az V. században K. e.; csak az irányt tudjuk megjelölni, mert nincsenek közelebbi adataink a költemények tárgyalásának részleteiről.

A IV. században a költőkkel való foglalkozás tudósabb alakot öltött az irodalomban és az iskolában egyaránt. A sophisták uj elméleteket találtak ki a természetről, erkölcsről és vallásról és ezeket nemcsak a felnőttek előtt hirdették, hanem mindinkább bevitték az iskolába, a hol hozzáfűzték a költői olvasmány egyes pontjaihoz. A költői remekművek naiv bámulása helyébe a kritika lépett és az erkölcsi fejtegetések rovására egyre több grammatikai és philologiai elem vegyült a magyarázatba. Az eszme vizsgálásáról mindinkább a kifejezés, a forma bonczolgatására tértek át, a mivel ugyan az érdeklődést új irányban kötötték le, az elmét élesítették, az izlést finomították, de a közvetlen költői hatást alighanem csökkentették. De még akkor is, mikor az élet fokozottabb követelésekkel lépett fel az iskolával szemben és új tudományok (nyelvészet, mértan, csillagászat stb.) tettek szert közkedveltségre, a költészet a görög iskolai nevelés főtárgya, középpontja maradt.

A római nevelésben is kiváló szerepe volt a költészetnek, hiszen a rómaiak ebben is a görögök nyomdokait követték. Hogy

mekkora fontosságot tulajdonítottak a költészetnek a nevelés terén, kitetszik Horatius ezen szép verséből:

Os tenerum pueri balbumque poeta figurat;
Torquet ab obscaenis jam nunc sermonibus aurem;
Mox etiam pectus praeceptis format amicis,
Asperitatis et invidiae corrector et irae.

Epist. II. 1. 126.

Itt rámutat az éles látású költő az aesthetikai hatás erkölcsi értékére: midőn a költészet a széphez szoktatja az érzékeket s a képzelmet, megszelidíti és megnemesíti a szívet is. A római jellemnek, politikai viszonyoknak egészen megfelel, hogy a költemények iskolai tárgyalásánál nagyon is nagy tekintettel voltak az ékesszólás előkészítésére, mire egyébiránt mára görögöknél is példát találtak.

Az egész középkoron át, de még az új korban is egészen a legújabb időkig a költészet az iskolában, vagy a vallásos nevelés, vagy a nyelvtanulás szolgálatában állott. A vallásos érzület ápolására szolgáltak az egyházi énekek, zsoltárok s a biblia más költői részei; a görög és latin nyelv minél tökéletesebb elsajátitása és stilusbeli ügyesség szerzése végett vagyis ékesszólás czéljából tanulták az antik költőket a humanisták, jezsuiták és protestánsok iskoláiban; vallás-erkölcsi meg rhetorikai czélokat is szolgáltak az iskolai drámák. Ezen iskolákban tehát inkább a költészet eszközeivel, szétszedett elemeivel hatnak az ifjuságra, mint a költészet szellemével.

A költészet szelleme azóta érezteti megint közvetlenebbül és erősebben nevelő hatását, mióta az újkori nemzetek költői irodalma classicitásra emelkedett és az iskolában több-több tért hódít el az idegen, nevezetesen az ókori nyelvektől. Nem, mintha a görög és latin remekművek a modern középiskolában egyáltalán érthetetlenek, élvezhetetlenek volnának, hanem mert annyi nyelvi és tárgyi akadályt kell a tanulónak legyőzni, mig az antik költői szellem varázsát érezheti, hogy a legtöbb kifárad a munkában és küzdelemben mielőtt czélhoz érne. Ez hasznos tudományos studium, de nem müélvezet. Pedig a költészetnek első sorban mégis csak élvezetet kellene nyujtania. Ezért a modern iskolában az igazi költői hatást csak úgy érzik a tanulók, ha a múzsa anyanyelvükön szólal meg, illetőleg ha az idegen nyelvet már egészen jól értik.

A legújabb időben — a jelen századot értem — a költészet más szerepet játszik a középiskolában mint régebben; más a költői olvasmányok czélja és más tárgyalásuk módja.

A mai tudományos, psyochologiai alapon nyugvó paedagogia szerint a középiskolai nevelés feladata: az emberi testet és szellemet tevékenysége különböző formáiban összhangzatosan fejleszteni, bárminő irányú magasabb tanulmányokra kellően előkészíteni, vagy a mi ezzel egyértelmű, általános műveltséget adni. A szellem összhangzatos fejlődése, általános műveltség szerzése nem képzelhető hasznos ismeretek elsajátitása nélkül. Tehát a középiskolai nevelés formális és reális. Némelyek szerint tulnyomóan formálisnak, mások szerint túlnyomóan reálisnak kell lennie. — Némelyek szerint a középiskola beérheti a formális neveléshez eo ipso kapcsolódó gyakorlati ismeretekkel, mások szerint a gyakorlati, hasznos ismeretek elsajátítása implicite megadja a szükséges formális képzést is. Némely tudományok inkább formális, mások inkább reális képzőanyagot szolgáltatnak; a nevelés pedig kiemelheti egy-egy tárgyból akár a formális, akár a reális elemeket, azonban bizonyos fokig mégis alkalmazkodnia kell a tárgy természetéhez. Igy például a mathematika első sorban észképző hatása, a természettudomány pedig első sorban praktikus haszna miatt foglal helyet a középiskolában.

A költészetnek leginkább formális képző hatása kedvéért jutott nagy szerep a modern középiskolai nevelésben; azt tartják róla, hogy első sorban ugyan a képzelmet fejleszti és szabályozza, de ezzel kapcsolatban jótékony hatása van a szívre és észre is. A középiskolai költői olvasmányok főczélja az uralkodó felfogás szerint: az izlés nemesitése. — Ezen főczélra való tekintetből történik a költői olvasmányok megválasztása és ezen főczél határozza meg a költemények iskolai tárgyalásának módszerét. — A főczélra való törekvést azonban módosítják erkölcsi, nyelvi és különösen irodalomtörténeti mellékczélok. A mint már most más-más módszerrel törnek a főczél felé és majd ennek, majd annak a mellékczélnak tesznek nagyobb szolgálatot: számtalan árnyalat áll elő ugy az elméleti paedagogiában valamint a gyakorlati tanításban.

Művészetről lévén szó, nem fér kétség az uralkodó aethetikai

álláspont helyességéhez. De ahhoz már sok szó fér, vajjon az aesthetikai szabályok levezetése és az aesthetikai birálat-e leghelyesebb módszere a költői művek iskolai tárgyalásának, a legbiztosabb utja-módja az izlés nemesitésének. Ezek az aesthetikai fejtegetések — nem ritkán szőrszálhasogatások — évtizedek óta nagy szerepet játszanak a középiskolában. Hirneves paedagogusok élesen kikeltek ellenük; igy például Schrader az ő nagyon elterjedt középiskolai neveléstanában felette kárhoztatja, hogy egészen a legujabb időkig a nagy költők remekműveiből az aesthetika szabályait és az aesthetikai birálat elveit fejtették ki, és igy a tanulót, tudákos bírálgatáshoz szoktatták, a hol hálás meghatottság és csodálat lett volna helyén — úgy hogy a tanuló, abban a meggyőződésben lévén, hogy az irodalom tulajdonképeni szellemét már lefölözte, később nem igen érzett vágyat azután, a mi az eszét élesitette ugyan, de szivének és képzelmének nem nyujtott vala táplálékot. A szivre és képzelemre nem tehetett mélyebb benyomást az olyan eljárás, mely a szemlélettől oly hamar az elemzésre, sőt a kritikára ment által. Azt a veszélyt, melyet az idegen nyelvi oktatásnál csak nagy nehezen tudnak kikerülni, hogy t. i. a nyelvi magyarázat a tanuló elől eltakarja az idegen mű képének jó részét és csökkenti tartalmának hatását, — ezt a veszélyt az anyanyelvi oktatásnál szinte keresték, a fejlődő ifjú szellem nem csekély kárára. Azt a hibát követték el, hogy a philosophiát, a mely férfiaknak való foglalkozás, bevitték az iskolába és ez által magán a philosophián, az ifjúság szellemén és a nemzeti szellem költői termékein is erőszakot követtek el. — Ezeket mondja Schrader és ugyanazon művének más helyén figyelmeztetvén arra, hogy a tanár ne hanyagolja el a költeményekben rejlő ész- és szívképző momentumokat, az ízlés képzését tűzi ki a költői olvasmány főczéljául. „Ezen oktatás nagyon távol van attól, hogy csak mulattatásul szolgáljon, hanem inkább oda irányul, hogy a növendék az iskolai oktatás befejeztével az aesthetika elveit alkalmazott módon és közvetlen tapasztalás utján fölfogta legyen.“ Látni való, hogy Schrader sem akarja egészen száműzni az iskolából az aesthetikai fejtegetéseket, hanem csak erősen megszorítani, e mellett jobb módszert ajánl és legtöbbet a jól megválasztott költői remek-

művek közvetlen hatásától vár. Fentebb elősorolt kifogásai a német középiskoláknak szólnak ugyan és inkább a multra vonatkoznak, de többé-kevésbbé valamennyi modern középiskolával szemben még ma is megállhatnak. Nem menthetni fel a tulságos aesthetizálás és kritizálás vádja alól a mi magyar középiskoláinkat sem.

A gymnasiumi tanterv szerint már a IV. osztályban (13—14 éves fiuk előtt) „meg kell világítani Arany János Toldi-jának szerkezetét és a költői stilus sajátosságát.“ Az Utasitások ezt az általános követelményt így részletezik: „meg kell világítani a költői előadás sajátosságait, megértetni a jellemzés eszközeit, feltüntetni a mű szerkezetét, némi fogalmat adni az eposzi alkotásról; beszéljen a tanár a monda tárgyáról, Ilosvayról és a Toldi keletkezéséről (a részletes összehasonlítás a költői conceptió és compositió tanulságos megvilágítására a VII. osztályra marad); utalni kell továbbá a gondolatkifejezés alakjaira, miként foglalkoztatják a képzeletet vagy keltenek érzelmeket; ki kell emelni az eposzi előadás részletező kényelmes módját; a tanár ne mulaszsza el, hogy rá ne utaljon a természet leirásának költői módjára is, s a természeti háttér és az emberi kedélyhangulat között nyilvánuló kapcsolatra; az egész mű szerkezetében pedig különösen a főesemény haladásának s az epizódoknak viszonya világosítandó meg.“ Az V. osztályban az Utasítások szerint változatos példákon (románczok, balladák, lyrai költemények) fel kell tüntetni „a költői alakítás jellemző vonásait. E czélból a tanár összehasonlíttatja a költemények alapjául szolgáló anyagot a költői feldolgozással, kifejteti az alapgondolatot és kapcsolatosan megmagyarázza a mű szerkezetét és verses alakját. A különböző tárgyu költemények egybehasonlítása meg fogja egyszersmind világítani a költői előadásnak változó, tartalommal és hangulattal megegyező módjait“ stb. —A VI. osztályban a drámai olvasmányt fel kell használni „a stilisztikai ismeretek folytonos gyakorlására és bővítésére, de különösen a drámai szerkezetnek és jellemzésnek tüzetes magyarázatára.“ Hol a tanár helyén látja „utal a dráma és eposz közti különbségre cselekvény, előadás és szerkezet dolgában.“ — A VII. osztály magyar nyelvi tananyaga a poetika, „a költői műfajok elmélete, tekintettel történeti fejlődésükre, főleg a mintákul szolgált remekművek taglaló ismertetése.“ Prózai olvas-

mányul „aesthetikai és poetikai értekezések“ szolgálnak. Erre az osztályra vonatkozólag megjegyzik az Utasítások: „A tanár lehetőleg tartózkodjék minden biráló, hibáztató fejtegetéstől, magyarázata a kiszemelt művek alapgondolatának szerkezetének és jellemének világos és lelkes értelmezését nyujtsa.“ — A VIII. osztályban biographiai forma keretében „jellemzendők az egyes írók aesthetikai álláspontja, főbb műveik, hatásuk az irodalomra és a társadalomra. Az „általános utasítás“ szerint „a nemzeti irodalom fejlődésének áttekintése az összes irodalmi tanítás végső eredménye.“

A gymnasiumi tanítás tervéből és a reá vonatkozó utasításokból vett idézetek világosan mutatják, hogy a mi gymnasiumaink a költői olvasmányhoz első sorban két dolgot fűznek: 1. a költészet elméletét, ennek elsajátítását tartván az izlésképzés legbiztosabb módjának, 2. az irodalom fejlődésének történetét, ennek ismeretében látván a nemzeti míveltség egyik főalkatrészét. És ha az iskolai gyakorlatot nézzük, bátran azt is mondhatjuk: majdnem kizárólag e kettős czél kedvéért szerepelnek középiskoláinkban a költői olvasmányok. Az erkölcsi momentumok csak az alsóbb osztályokban részesülnek kellő figyelemben, a felsőbb osztályokban mindinkább háttérbe szorulnak. Nem mondom, hogy a tanterv és az utasítások ezeket itt figyelmen kívül hagyják, éppen nem, — de már a IV. osztálytól kezdve annyi aesthetikai s irodalomtörténeti ismeretet (egyéb tárgyi s nyelvi magyarázatokról nem is szólva) fűznek a költői olvasmányhoz, hogy nem juthat sem elegendő idő, sem elegendő figyelem a költemények erkölcsi oldalára. — És hogy annyi aesthetikai ismeretet a költemények apróra bonczolgatása nélkül nem lehet nyujtani, hogy ilyen beható aesthetizálásnál és különösen az irodalom fejlődésének feltüntetésénél a „biráló“ gyakran „hibáztató fejtegetés“ nem igen maradhat el — akármennyire tiltakozzanak is ellene az Utasítások — az világos és a ki nem hiszi, nézze meg akármelyik irodalomtörténeti tankönyvünket.

Mindezek után kissé különösen hangzanak az „általános utasítás“ következő mondatai: „A módszeres kezelés tekintetéből azonban a terv a tanítás súlyát a beható és elmélyedő olvasmányra fekteti a magyarban s a többi nyelvben egyaránt. Csakis ettől várja és nem a puszta elméleti tájékozástól az ifjú lelkének eszmékben és érzelmekben kivánatos nemes gyarapodását,

mely nélkül minden szóbeli készség és ügyesség érték nélkül való birtok.“ Ezt a tételt habozás nélkül elfogadjuk, csakhogy mit csináljunk akkor azzal a sok elméleti tájékozással, melylyel az Utasítások annyira megterhelik a gymnasiumbeli költői olvasmányokat? Ha a puszta elméleti tájékozás teljesen értéktelen, nem fogja-e akkor az idő előtti vagy túlságos elméleti tájékozás zavarni az „elmélyedő“ olvasást, melytől egyedül várható „az ifjú lelkének eszmékben és érzelmekben kivánatos nemes gyarapodása?“

Erre az Utasítások védői bizonyosan azt felelik: be kellene bizonyítani, hogy az Utasítások csakugyan időelőtti és kelleténél több elméleti tájékozást szabnak a gymnasiumi tanítás elé. — Hát teljesen meggyőző bizonyítás az volna, ha több igen ügyes és az Utasítások szellemében eljáró tanárnak több különböző tehetségű tanítványát vizsgálnók meg arra nézve, hogy mennyit tartottak meg abból az ügyesen, inductiv módon (bár hiányos inductióval) eléjök adott aesthetikai elméletből, — továbbá milyen ízlést fejlesztett bennök a tanításnak ez a módja, mit megint arról lehetne megitélni, hogy milyen olvasmányokban lelik kedvüket és a költészet melyik oldala iránt van legtöbb érzékük. Ezekkel szemben hasonlóképen meg kellene vizsgálni oly tanulókat, a kik jóformán csak annyi aesthetikai elméletet tanultak, a mennyi után maguktól tudakozódtak és legfeljebb a két felső osztályban kaptak oly forma tájékozást, minőt az Utasítások már a IV—VI. osztályok elé szabnak, de egyébként elegendő nyelvi és tárgyi magyarázatot nyertek ügyes, lelkes tanártól, — és merem állítani, hogy az utóbbiak ízlése fog legalább is olyan jónak bizonyulni, mint az előbbieké, sőt hiszem, hogy az utóbbiak a költői remekműveket jobban fogják élvezni és szeretni mint az előbbiek.

E hitemet megerősítik némely tények is. Az érettségi vizsgálatokon tanulóink szépen el tudják mondani egy-egy költői műről a betanult kritikát, meg tudják jelölni a költő aesthetikai álláspontját (az Utasítás követeli ezt is), jellemezni tudják a költői műfajokat, sőt egy-egy mű tartalmáról is tudnak annyit, a mennyit irodalomtörténeti tankönyvükben találtak, — de ha egyéb részleteket kérdezünk, azonnal meglátszik, hogy irodalmi ismeretük nem annyira „elmélyedő olvasmányon“ mint inkább kitartó magoláson alapul; hogy pedig remekműveinkben megörökített csele-

kedetekről és jelenetekről úgy beszéljenek, mint saját tapasztalásukról, költői személyekről, mint jó ismerőseikről, — ezt nem igen tapasztaljuk. És tény az is, hogy középiskolát végzett ifjúságunk, sőt általában mívelt közönségünk költői remekművek olvasásában nem igen keres és nem igen talál élvezetet. Izgató regényeket, könnyed rajzokat még csak olvas, de képzettebb, finomabb ízlésnek való remekműveket nagyon ritkán. Hanem azért kritizálni tudunk mindnyájan, mivel minden költői kellékre van kész definitiónk, fáradsággal betanult poetikai szabályunk. — Untig irtak és beszéltek már erről a sajnos tényről és kutatták okait. Bizonyára több oka van, de hogy az iskola is hibás benne, az több mint valószinű. Ebben a tekintetben bátran csatlakozom Schradernek fentebb ismertetett nézeteihez és azt tartom, hogy a költészetnek a mi magyar középiskoláinkban is kevésbbé kell az észhez és inkább a képzelemhez és szívhez szólni, mint eddigelé.

Mint láttuk, a költészet mindenkor nagy szerepet játszott az ifjúság nevelésében, azonban az idők folyamán más-más czélt tűztek eléje és gyakrabban változtatták tárgyalásának módszerét. — A görögök sokáig szinte kizárólag erkölcsi szempontból olvastattak és tanultattak költeményeket az iskolában, majd főképpen a szónokká képzés hatalmas eszközét látták a költészetben, mely irányban a rómaiak utánozták őket; az egész középkoron át a legujabb korig nyelvbeli ügyesség szerzésében, szép stilus elsajátításában találták a költészetnek, különösen az antik költészetnek legnagyobb hasznát; legujabban pedig az ízlés nemesítése a főczél, a mi mellett nagy tekintettel vannak az irodalom fejlődésének megértésére.

A költészet mindenkor nagy szolgálatokat tett az iskolai jelesen a középiskolai nevelésnek, még akkor is, midőn egyoldaluan vették, midőn egyik-másik tudomány szolgálatába szegődtették és csak tanítani akartak vele, holott valódi czélja a gyönyörködtetés; üdvösen hatott még akkor is, midőn fárasztó, felesleges és elvont magyarázatokkal nagy részben megfosztották a művészi hatás varázsától. Hiszen a költészetben annyi jótékony elem vegyült együvé, hogy jótékony hatását lehet ugyan csökkenteni, de nem teljesen megsemmisíteni. Azonban ezt a jótékony hatást a lehetőség

határás fokozni, a költészet nevelő hatását minél teljesebben ismerni, ez éppen a nevelésnek és különösen a középiskolai nevelésnek egyik legfontosabb feladata.

A költői hatás titka szerencsés kombináczión alapul. A kombinált tényezők magukban is örömérzést keltenének, de együtt emelik egymás hatását. Pl. egy szép dal egészében sokkal nagyobb örömérzést kelt, mint a tartalom és rhythmus külön-külön benyomásainak összege. Sőt az is gyakori eset, hogy a kombinált tényezők külön véve nem hatnak kellemesen, de együttesen tesznek aesthetikai hatást. — A prózában, tudományos előadásban nincs ilyen kombináczió, vagy legalább nem oly szerencsés. E szerencsés kombinácziónál fogva a költő egyszerre több oldalról ragadja meg lelkünket. Minél fejletlenebb a lélek, annál több oldalú, annál nyomatékosabb hatásra van szüksége, hogy megindulj on, legfogékonyabb pedig érzéki benyomások iránt. A költészet első sorban a képzelemhez fordul, még az elvont eszméket is érzéki képben szemlélteti, érzéki benyomáshoz köti és a rythmus segítségével szárnyat ad az elmélkedésnek ; ezért a serdülő ifjúsághoz mindig világosabban, hatásosabban fog szólni, mint a próza. Ebben rejlik a költészet paedagogiai fontossága. De az is következik ebből, hogy a költészet nem csupán szórakozás kedvéért, nem is csak az ízlés fejlesztése czéljából foglal el kiváló helyet az iskolában, hanem értékes ismeretek közvetítése, nemes érzelmek felkeltése és ápolása végett is.

Az őskorban a költészet az emberiségnek egyedüli tanítója volt, ma pedig igen sok irányban legjobb tanítója az ifjúságnak.

Jótékonyan hat a szellem mindennemű tevékenységére. A költői konkrét, képes előadásból megtanul az ifjúság világosan gondolkozni, a költői szerkezet mintát nyujt a gondolatok czélszerű elrendezésére, a költői igazság logikája élesiti az elmét. A költő egyrészt sok egészséges táplálékot nyújt az ifjú képzelmének és élénk mozgásba hozza ezt, másrészt szabályozza, az ízlés korlátai közé szoktatja a kicsapongásra hajlandó képzelem tevékenységét. És midőn a költő újra meg újra részvétet kelt a szenvedő, bámulatot a nagy, lelkesedést a szép, jó és igaz iránt, megnemesíti az ifjúság szivét.

A költő ideálizálva állítja az ifjuság elé a természetet, ennek sok rejtett szépségét fölfedi előtte és megtanítja szerető szívvel

való szemlélésre. — Föltárja az emberiség multját: költői beszélésekből, történelmi regényekből, drámákból elevenebb és maradóbb képet nyer az ifjuság egy-egy letünt korszakról, mint száraz történelmi leczkékből. Föltárja a költő a jelent is uralkodó eszméivel és törekvéseivel, rajzolja a jelenkor erényeit és bűneit, társadalmi osztályok, felekezetek, nemzetek küzdelmeit, tanulságos typusokat és érdekes egyéneket mutat be, — ugy hogy ezek az olvasmányok jól megválasztva és jól tárgyalva részben pótolják a közvetlen tapasztalást, ennek veszélyei nélkül. — A költészet megismerteti az ifjusággal ugy az általános emberi tulajdonságokat, valamint a nemzeti sajátosságokat, minél fogva némely műveiben az általános humánus, más műveiben a nemzeti nevelés eszközéül szolgálhat. — A költészetben philosopiai elemek is vannak, még pedig az ifjuságnak élvezhető formában, mint Goethe mondja: „Die Poesie spricht ein Besonderes aus, ohne ans Allgemeine zu denken und hinzuweisen. Wer nun dieses Besondere lebendig fasst, erhält zugleich dass Allgemeine mit, ohne es gewahr zu werden, oder erst spät.“ — De különösen erkölcsi tekintetben van kitűnő nevelő hatása. Gyakorolja ezt a hatását az alapeszmével, a költői igazságszolgáltatással, vonzóan vagy visszataszítóan rajzolt jellemekkel és itt-ott elszórt reflexiókkal. — Ugyancsak erkölcsi haszon rejlik az izlés fejlesztésében is. A jó izlés oly berendezése a léleknek, melynél fogva ez a szépet, az igazi szépet élvezni tudja. A mi szép, az lehet erkölcsi tekintetben közömbös, de erkölcstelen nem lehet. A jó izlésű ember nem találhat örömöt erkölcstelen dolgok szemléletében s igy még kevésbbé lehet hajlandó erkölcstelen cselekvésre. Azért erre is vonatkoztathatjuk Schiller e szavait: „Gib der Welt, auf die vu wirkst, die Richtung zum Guten, so wird der ruhige Rhythmus der Zeit die Entwicklung bringen.“ A jó izlést az ifjuságnak a szépnek gyakori szemlélése adja meg, nevezetesen nemes költői művek teljes átérzése.

Ha a középiskolai nevelés annyi hasznát veheti a költészetnek, kiváló gondot kell fordítania ugy a költői olvasmányok megválasztására, valamint azok tárgyalására.

A választás főbb elveinek ezeket tartom:

1. A költői olvasmány a nevelés minden fokán olyan vegyülete legyen az ismeretesnek és ismeretlennek, hogy könnyen ért-

hető és mégis érdekes legyen. Ha van is benne — sőt legyen is — tanulni való, ennek elsajátítása ne járjon annyi fáradsággal, hogy az élvezetet megrontsa. „Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.“

2. Lehetőleg legyen erkölcsi becse, de erkölcstelenség semmi esetre se legyen benne. Az erkölcsi hatást a költemények választásánál nagyon gondosan kell mérlegelni, mert az relativ; a mi felnőttekre nemesitően hat, az ifjuságnak ártalmára lehet. Igy pl. az egyes részletek által felköltött veszedelmes vágyakat, szenvedélyeket, a serdülő ifjuságnál nem birja oly könnyen ellensulyozni az erkölcsös alapgondolat, az egésznek szelleme, — mint az érett olvasónál.

3. A nemzeti szellemű költeményeknek elsőséget kell adni az általános emberi és idegen szellemű müvekkel szemben. Az utóbbiak korántsem mellőzendők, hanem csak olyan mértékben veendők fel, hogy a nemzeti érzület és izlés kifejlődését ne akadályozzák és mégis némiképen fejleszszék az érzéket általános emberi törekvések iránt és képesítsék az ifjuságot az idegen szellem megértésére, a becses idegen eszmék és formák beolvasztására a nemzeti szellembe és izlésbe.

4. Érdeklődést támaszszanak minél több irányban, tehát változatos tartalmuak legyenek; különféle megfigyelésekre és tanulmányokra lehessen belőlük ösztönzést meríteni. Ily módon az ifjuság megkedvelheti a természetet és a történelmet, érdekessé válhatik előtte az emberi lélek világa és a társadalom szervezete.

5. Aesthetikai tekintetben a költői olvasmány minél tökéletesebb legyen. A legjobb éppen elég jó az ifjuság számára. Ezen elv következtében kiszorulnának a középiskolából azon másod- és harmadrangu müvek, melyek most csak irodalomtörténeti fontosságuk kedvéért szerepelnek ottan. Végre is nemzeti művelődésünk szempontjából sokkal kivánatosabb, kisebb számu, de igazán remek költeményeinket alaposan megismerni, mint irodalomtörténeti vázlat kedvéért — többet pedig e részben a középiskola legjobb igyekezete mellett sem nyujthat — sokat felületesen olvasni és középszerű dolgokkal csökkenteni az érdeklődést irodalmunk, és a tiszteletet érdemes iróink iránt és még hozzá zavarni a jó izlés fejlődését. A gyarló példa többet ront, mint a mennyit a legjobb kritika helyre üthet.

A tárgyalás módja. Hogy a költemény hatást tegyen, a tanulóval jól meg kell értetni. A megértésnek sok fokozata van. A tanuló korához és tehetségéhez képest a megértésnek csak bizonyos fokáig bir emelkedni. Ezen a fokon merít legtöbb élvezetet és hasznot a költői olvasmányból; erre a fokra segítse föl a tanár magyarázata. E munka sok tapintatot és paedagogiai belátást kiván, könnyebb elképzelni, mint sikeresen véghez vinni. Nézetem szerint különösen a következő dolgokra kell ügyelni.

1. A tanár ne magyarázzon kelleténél kevesebbet. A minimum az ismeretlen vagy szokatlan jelentésű szók és kifejezések tisztázása, homályos fogalmak, idegen tárgyak megvilágítása — a menynyiben a kapcsolatukból nem érthetők — komplikált szerkezetnél a főbb dolgok kiemelése. Ezek a magyarázatok nem maradhatnak el, mert nélkülök világosság híján a tanuló nem tudná a költeményt élvezni. Azonban a magyarázat lehetőleg rövid és egyszerű legyen; ha sok időt, fáradtságot igényel, a költemény választása nem volt helyes.

2. A tanár ne magyarázzon kelleténél többet. Sem olyat, mit a tanuló ugy is tud, mert ez untatja, sem olyat, a mit még nem vagy csak igen nehezen bir felfogni, mert ez fárasztja, elkedvetleníti, sem olyat, a mi nem tartozik a dologra, nem járul hozzá a költemény megértéséhez, mert ez eltereli, szétszórja a figyelmet. Ennek értelmében sok grammatikai, stilisztikai, aesthetikai és irodalomtörténeti magyarázatot ki kellene gyomlálni a nálunk divatos iskolai gyakorlatból. Sokat, azonban jó részük mégis megmaradhat, ha még azt is tekintetbe veszszük:

3. Mit mikor kell magyarázni? Oda kell törekednünk, hogy a költemény a tanulóra, mikor először olvassa, a lehető legnagyobb hatást tegye. Ezt a közvetlen hatást zavarják az olvasást szükség nélkül megszakító megjegyzések, sőt hosszadalmas elméleti fejtegetések még akkor is, ha az olvasást közvetlenül követik. Ezek ki-kiragadják a tanulót meghatottságából. A megértéshez okvetlenül szükséges, csekély számu magyarázatok részint előrebocsáthatók, részint követhetik az első olvasást; így már nem fogják az élvezetet zavarni. Nem zavarják, sőt tisztázzák oly kérdések vagy elmélkedések, melyek közvetlenül a költemény keltette hangulatból fakadnak, vagy a tartalom helyes megértésének kipróbálását czélozzák. Az elméleti, aesthetikai vagy irodalomtör-

téneti fejtegetés csak akkor léphet föl, mikor a költői hatás már enyészőben van. Akkor, — ha nem haladja meg a tanuló felfogó képességét — mig egyfelől élesíti az elmét, másfelől hozzájárul az izlés fejlesztéséhez, mert a tetszés vagy nem tetszés okainak megértése öntudatossá s így biztosabbá teszi az ízlést. Ilyen mérsékelt aesthetikai tudás birtokában a tanuló még jobban fogja élvezni ugyanazt a költeményt, ha más alkalommal visszatér hozzá. Irodalomtörténeti vonatkozások felismerésében sok érdekesség és tanulság rejlik, azonban úgyhiszem felesleges bizonyítani, hogy ez nem a serdülő ifjuságnak való dolog.

A legkitűnőbb magyarázója a költői műnek: a lelkes, szép előadás. Szerény nézetem szerint a mi középiskolánk erre nem helyez kellő súlyt; az Utasítások csak mellékesen említik. Eltérnék tárgyamtól, ha általában a szavalás hasznát fejtegetném. Hogy azonban a lelkes, szép előadás legkönnyebben és legbiztosabban segíti elő a költemény megértését és jelentékenyen fokozza élvezetünket, azt bizonyára tapasztalta mindegyikünk, igazolják a színművészet és a művészi felolvasók fényes sikerei. A szép előadás, midőn a hang erejének és magasságának változtatásával, a tempónak majd gyorsításával, majd lassításával megfelelően elosztja a fényt és árnyékot, tisztábban láttatja a költemény tartalmát, jobban érezteti finomságait minden magyarázatnál. Azért a lelkes előadáshoz értő tanár jobban fogja megértetni és megkedveltetni a költészetet az ifjúsággal, mint a jeles nyelvész, irodalomtörténetbúvár és philosophus bár milyen értékes, de száraz fejtegetéseivel. Nem akarom az iskolát szinészeti előadásokra, a tanárt művészi deklamalásra kötelezni, hanem csak arra a szép előadásra, melyet Goethe recitálásnak nevez és úgy határoz meg, hogy az olyan előadás, mely szenvedélyes hangfelemelés nélkül, de még sem a hang változtatása nélkül való, mely a hideg, nyugodt és a nagyon felizgatott beszéd között középen fekszik. A hallgató mindig érezze, hogy harmadik tárgyról van szó. Fejezze ki az előadó a költemény hatása alatt támadó érzelmeit, kövesse hangjával a tartalom változó hangulatát, árnyalatait, de azért saját jellemébül ne vetközzék ki. — Ilyen előadáshoz kell lassanként szoktatni a tanulókat is.

Azt hiszem, hogy szerencsésen választott költői olvasmányoknak az előadott módon való tárgyalása kiszámíthatatlan hasznára válnék a középiskolai nevelésnek. Az ifjúság nem tekintené nehéz

ORSZÁGOS PEDAGÓGIAI KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUM

tantárgynak — a mivé sok helyütt csakugyan teszik — hanem legkedvesebb foglalkozása volna. Emelkedett, ünnepi hangulattal válnék meg minden így töltött órától. Azt hiszem, hogy ily módon némikép fokozni lehetne ifjúságunk érzékét a költészet szépségei iránt, — hogy ilyen módon biztosabb alapot lehetne vetni arra nézve, hogy nemzeti irodalmunk és a világirodalom költői remekművei folyton szélesbedő körök élvezetének buzgón keresett forrásai legyenek. Erre törekedni a középiskola egyik legnemesebb feladata.

Schuber Mátyás.

II.

AZ ISKOLA-TANÁCS.

Tisztviselők.

Felügyelő: Schlosser Albert.
Igazgató: Hajcsi Sándor.
Orvos: dr. Maurer Arthur.
Ügyvéd: Szontagh József.
Pénztárnok: Scheffer Gusztáv.

Helybeli lelkész: Terray Gyula.

Választott rendes tagok.

Alexy Albert.
Gál János.
Hirth Lajos.
Markó József Imre.
Dr. Markó Sándor.
Nehrer Mátyás.
Dr. Pósch Dezső.
Pósch J. Gyula.
Rosty József.
Szerecsen Lajos.
Sziklay Géza.
Szontagh József.
Tirsér István és
a tanári kar.

Póttagok.

Hevessy József.
Nehrer Gyula.
Radvány Ferencz.
Varga József.

III.

TANÁRI KAR.

F. sz.	A tanár neve	Előadott tantárgyak	Heti tanórák száma	Jegyzet
1.	**Hajcsi Sándor,** r. tanár	Természettan VII. VIII. Mennyiségtan VII. VIII.	13	Igazgató
2.	**Kramarcsik Károly,** r. tanár	Latin VII. VIII. Történelem VI. VIII.	17	A VIII. osztály főnöke
3.	**Ráffay János,** r. tanár	Latin IV—VI. Vallástan V. VI.	20	A VI. osztály főnöke
4.	**Scheffer Gusztáv,** r. tanár	Görög V—VIII.	19	A tápintézet gondnoka
5.	**Justh János,** r. tanár	Vallástan VII. VIII. Német III. IV. V. Történelem IV. V. Politikai földrajz VII.	20	A VII. osztály főnöke
6.	**Krausz K. Lajos,** r. tanár	Magyar II. Latin II. Földrajz II. Történelem III.	20	A II. osztály főnöke, az iskolatanács és a tanári értekezletek jegyzője
7.	**Polónyi Károly,** r. tanár	Magyar IV. VI. VII. Természetrajz IV—VI. Magy. irod. olvasmány, görög irodalom és művelődéstörténelem VI.	20	A IV. osztály főnöke a természetrajzi és természettani szertár őre
8.	**Oravecz Mihály,** r. tanár	Mennyiségtan I—VI.	20	Az V. osztály főnöke s a tanári könyvtár őre
9.	**Szántó József,** r. tanár	Magyar III. V. VIII. Latin III. Bölcsészet VIII. Magy. irod. olvasmány, Görög irodalom és művelődéstörténelem V.	20	A III. osztály főnöke, a Petőfi-kör és gyorsírókör vezetője
10.	**Schuber Mátyás,** r. tanár.	Magyar I. Latin I. Német VI—VIII.	21	Az I. osztály főnöke, az ifjusági könyvtár őre
11.	**Löw Gyula,** h. tanár.	Rajzoló geometria I—IV. Földrajz I. Ph. földrajz III. Szépirás I. II. Szabadkézi és geometriai rajz V. VI.	20	Rajztanár, tanitotta a szabadkézi rajzt heti 2 órában
12.	**Maszny Pál**	Vallástan I—IV. Műének I—VIII.	8	Evang. hitoktató, a dalkör vezetője
13.	**Váry László**	Torna I—VIII.	16	Községi iskolai tanitó Okleveles tornatanitó

Széman Endre r. k. gymn. hittanár a r. kath.-, **Demeter Lajos** izr. tanitó a móz. vall. tanulóknak adott hittani oktatást.

IV.

AZ 1891—92. TANÉVBEN ELVÉGZETT TANANYAG.

A) Kötelezett tantárgyak.

Az első osztályban.

Osztályfőnök: *Schuber Mátyás.*

1. **Vallástan,** heti 2 óra. Az új-szövetségi könyvek felosztása. Történeti könyvek: a) az evangeliomokból vett történetek; b) az apostolok cselekedeteiből vett történetek. Tanitó könyvek. Jövendölési könyv. A biblia fordításairól. Palaestina földrajza. Tk. Varga János-Farkas József. Tanár: Maszny Pál.

2. **Magyar nyelv,** h. 6 óra. Olvasmányok: mesék, népmondák, rövid rajzok és elbeszélések, a magyar puszta és népe; történelmi elbeszélések és mondák Attiláról, a pogány magyarokról és szent Istvánról; Trója veszedelme, Világ biró Nagy Sándor és Dárius, — költemények, különösen a katona életről. Nyelvtan: Az egyszerü és összetett mondat, mondatrészek és beszédrészek; a hangzókról, szóragozás és szóképzés. Kéthetenkint iskolai irásbeli dolgozat. Tk. Lehr-Riedl, M. olvasókönyv I.; Szinnyei, M. nyelvtan I. Tanár: Schuber Mátyás.

3. **Latin nyelv,** h. 7 óra. Megfelelő egyes mondatok és kis mesék alapján rendes névszó- és igeragozás (az öt declin. és a négy conjug.); melléknevek fokozása, jelző és jelzett szó egyezése, névmások, számnevek. A fordított gyakorlatok közül 16 mesét betanultak. Hetenkint egy iskolai irásbeli dolgozat. Tk. Schultz-Dávid, Latin nyelvtan; Dávid, L. olvasó- és gyakorlókönyv. Tanár: Schuber Mátyás.

4. **Földrajz,** h. 4 óra. A magyar szent korona országai. Európa országainak leirása. Tk. Földrajz a gymnasiumok használatára, irta: dr. Hunfalvy János. Tanár: Löw Gyula.

5. **Mennyiségtan,** h. 3 óra. A tizes számrendszer. Az alapmíveletek. A számok tulajdonságai. A 4 számolási müvelet közönséges és tizedes törtekkel. A metermérték és a hazai pénzek ismertetése. Időszámítás. Kéthetenkint egy isk. dolgozat. Tk. Mauritz Rezső. Tanár: Oravecz Mihály.

6. **Rajzoló geometria,** h. 3 óra. Minden harmadik órában diszitményi rajz. Planimetria. Pontok, vonalok és szögek fekvései és mérési viszonyai. A három, négy- és sokszögek nemei és tulajdonságai. A kör, a körben lévő egyenes. Középpontos és kerületi szög. Az idomok hasonlósága, egybe-

vágósága, symmetriája és terület meghatározása. Az elipsis és csigavonal szerkesztése. Tk. Mendlik-Schmidt. Tanár: Lőw Gyula.

7. **Szépirás**, h. 1 óra. Magyar és német szépirási gyakorlatok. Greiner-féle minták után. Tanár: Lőw Gyula.

8. **Testgyakorlás**, h. 2 óra. Szabadgyakorlatok: alap, szög, terpeszkedő és guggoló állások. Tagszabadgyakorlatok, kar-lendítés, lökés és ütés minden irányban, törzshajlítások, lábvetések, stb. Járó szabadgyakorlatok, alap- és helybenjárás, menetelés. Társas szabadgyakorlatok, játékok. Rendgyakorlatok: állás, sorfelállítás, igazodás, fedezés, stb. — Szergyakorlatok: Mászás póznán és kötélen, függélyes és rézsutos létrán, korláton s nyujtón, egyszerü gyakorlatok osztálytornázás szerint. Fa-bot és sulyzó gyakorlatok. Tanár: Váry László.

Heti órák száma: 28.

A második osztályban.

Osztályfőnök: *Krausz Lajos.*

1. **Vallástan**, h. 2 óra. Az új-szövetség. Az új-szövetségi könyvek felosztása. Első szakasz: Az új-szövetség történeti könyvei. A) Az evangeliomokból vett történetek. Jézus tanítása és csodás tettei. B) Az apostolok cselekedeteiből vett történetek. Második szakasz: Az új-szövetség tanító könyvei. Harmadik szakasz: Jövendölési könyv. I. függelék: A biblia fordításairól. II. függelék: Palesztina földrajza. Tk. Varga János-Farkas József. Tanár: Maszny Pál.

2. **Magyar nyelv**, h. 5 óra. Megfelelő olvasmányok alapján a ragos és névutós határozók tárgyalása; a többszörösen összetett mondatok és a körmondatok ismertetése. Költői és prózai olvasmányok tárgyi és nyelvtani magyarázatokkal és a tartalom elmondásával; szavalás. Minden második héten iskolai irásbeli dolgozat. Tk. Dr. Szinnyei József, Iskolai magyar nyelvtan, II.; Lehr Albert és Riedl Frigyes, Magyar olvasókönyv II. Tanár: Krausz Lajos.

3. **Latin nyelv**, h. 7 óra. 25 magyar és 25 latin gyakorlaton a név- és igeragozás s általában az alaktan befejezése. Perfectum és supinum képzés, rendhagyó, hiányos és személytelen igék; határozók, elüljárók, kötőszók; szóképzéstan. Etymologiai szócsoportok. Hetenkint egy irásbeli dolgozat. Tk. Schultz-Dávid, Kisebb latin nyelvtan és Dávid, Latin olvasó és gyakorlókönyv. Tanár: Krausz Lajos.

4. **Földrajz**, h. 4 óra. Ázsia, Afrika, Amerika és Ausztrália földrajza. Tk. Földrajz a gymnasiumok használatára, irta: dr. Hunfalvy János, egyet. tanár II. k., a második osztály számára. Tanár: Krausz Lajos.

5. **Mennyiségtan**, h. 4 óra. Számolási előnyök és rövidítések. Az arányosság fogalma. Egyszerű és összetett hármasszabály, következtetések alapján. A száztól, százra és százból való számítás különböző alkalmazásával.

Az egyszerű kamatszámítás. Arány, aránylat; az aránylatok alkalmazása az egyszerű hármasszabályra. Kéthetenkint egy isk. dolgozat. Tk. Mauritz Rezső. Tanár: Oravecz Mihály.

6. **Rajzoló geometria**, h. 3 óra. Minden harmadik órában diszítményi rajz. Stereometria. A pont, egyenes és sík fekvése, a sík meghatározó adatai. Két, három és több sík helyzete; lapszög, testszöglet. A koczka, hasáb, gúla henger, kúpgömb és a szabályos testek ismertetése, hálóik szerkesztése és testminták készítése. A testek egybevágósága, hasonlósága és symmetriája. A testek felületének és köbtartalmának kiszámítása. A testek perspectivai képeinek rajzolása és árnyékolása. Tk. Mendlik-Schmidt. Tanár: Lőw Gyula.

7. **Szépirás**, h. 1 óra. Magyar és német szépirási gyakorlatok Greiner szépirási mintái után. A harmadik időszakban rondirás. Tanár: Lőw Gyula.

8. **Testgyakorlás**, h. 2 óra. Szabadgyakorlatok: a különböző állások. Tagszabadgyakorlatok: kar-lendítés, lökés, ütés és vágás, törzshajlítások és fordítások térd és lábemelés, lábvetés és forgatás, sorakozás; két elemi gyakorlat összekötve egyenoldalulag 4-es és 8-as számolás szerint. Járó szabadgyakorlatok: lépés, járás, menetelés, futás és ugrás. Társas szabadgyakorlatok, játékok fabotokkal is. Rendgyakorlatok: sorfelállítás, igazodás, fedezés, rendekbefejlődés és sorba szakadozás, menetelés előre, hátra, oldalt, lépés váltás, kanyarodás karfüzéssel, stb. Szereken való gyakorlatok: mászás egy és két rudon, kötelen, függélyes, vizszintes és rézsutos létrákon, korláton és nyujtón való gyakorlatok osztálytornázás szerint. Tanár: Váry László.

Heti órák száma: 28.

A harmadik osztályban.

Osztályfőnök: *Szántó József.*

1. **Vallástan**, h. 2 óra. Bevezetés: A vallásról. Több és egy istent imádók. A bibliáról: az ó- és új-szövetség története, oktató és prófétai könyveiről; apokryphus könyvek. Hittan. Erkölcstan: Isten-, magunk-, mások-, oktalan állatok és élettelen dolgok iránti kötelességekről. A reformátióról és a ker. egyházak választanairól. Tk. Sztehlo András. Tanár: Maszny Pál.

2. **Magyar nyelv**, h. 3 óra. A nyelvtan rendszeres áttekintése: hangtan, szótan és mondattan. A magyar helyesirás főbb szabályai. Prózai olvasmányok: Világosvára (Mikszáth), A magyar nép rokonai (Szinnyei), A peregrinus (Jókai), Az első magyar komikus (Gyulai), Nagy Lajos és a nápolyi hadjárat (Szalay), Hunyadi János (Szemere), Mátyás király jeles tettei (Galeotti-Barna), Költői olvasmányok szavalásra. Havonkint 2 irásbeli dolgozat. Tk. Szinnyei: Rendszeres magyar nyelvtan. Lehr-Riedl: Magyar olvasókönyv III. k. Tanár: Szántó József.

3. **Német nyelv**, h. 4 óra. Alaktan: főnevek, névmások, számnevek, előljárók, igék, igehatározók. Fordítások magyarból németre és németből magyarra, összekötve irásbeli gyakorlatokkal. Tk. Felsmann. Tanár: Justh János.

4. **Latin nyelv**, h. 6 óra. A) Mondattan h. 2 órában; az egyszerű mondat rendszeres tárgyalása; a mondat részeinek egyezése; az esetek használata, az infinitivusi és participialis mondatszerkezet, ezek begyakorlása megfelelő olvasmányokon. B) Olvasmány h. 3 órában: a római köztársaság történetéből 35 fejezet és 8 phaedrusi mese. C) Hetenkint 1 órában irásbeli iskolai dolgozat a syntaktikai szabályok s a tanult szók begyakorlására. Tankönyvek: Schultz-Dávid: Kisebb latin nyelvtan. Dávid, Latin olvasó- és gyakorlókönyv és Dávid: Latin olvasókönyv Livius, Ovidius és Phaedrus müveiből. Tanár: Szántó József.

5. **Történelem, földrajz**, h. 4 óra. A) Ős pogány korszak. Ismeretlen időktől 972-ig. Kr. után. A keresztyénség befogadása és a királyság megalapítása. Magyarország alkotmányának megalapítása. Az ország hatalmának elhanyatlása. Magyarország keleti nagy hatalom. Török-német világ. A reformok által való újjászületés 1711—1848. B) Magyarország a jelenben. Tk. A magyarok története és Magyarország a jelenben. Varga Ottó. Tanár: Krausz Lajos.

6. **Természettani földrajz**, h. 2 óra. A fizika főbb törvényei. A föld mint világtest. A földgömb száraza, vize és légköre. Tk. Schmidt Ágoston, Fizikai földrajz. Tanár: Lőw Gyula.

7. **Mennyiségtan**, h. 3 óra. Arányok, aránylatok. Egyszerű és összetett hármasszabály. Egyszerű kamatszámítás. Határidőszámolás. Lánczszabály. Arányos osztás. Elegyítési számolások. Kamatos kamatszámítás. Kéthetenkint egy isk. dolgozat. Tk. Mauritz Rezső. Tanár: Oravecz Mihály.

8. **Rajzoló geometria**, h. 2 óra. Szerkesztő planimetria. Az egyenes vonalú idomok szerkesztése, egybevágósága, hasonlósága és symmetriája. Sokszögek szerkesztése. A kör, a körben levő szögek, két kör kölcsönös helyzete. Idomok másolása. Kisebbített és nagyobbított mérték. A földmérés elemei, u. m. egyenesek kitűzése, szögek és földterületek fölvétele, illetőleg fölmérése a mérőasztal segítségével. A helyszínrajzolás elemei. Tk. Mendlik-Schmidt. Tanár: Lőw Gyula.

9. **Testgyakorlás**, h. 2 óra. Szabadgyakorlatok: állások, roham és lebegő állás, térdelés, támaszfekvés. Tagszabadgyakorlatok, karlendítés, lökés és körzés fabotokkal is. Lábvetés, lökés, rugás és körzés. Járó szabadgyakorlatok: a járás különböző nemei, után lépő, 3-as lépő járás, hintázó és bibicz-járás, távgyaloglás, gyors és kitartó futás. Társas szabadgyakorlatok: hát bölcső, lovaglás, vállvetve guggolás, stb. Játékok. Összetett szabadgyakorlatok, de egyenoldalulag 2-, 4- és 8-as számlálás szerint, valamint folytatva. Rendgyakorlatokból: az I. és II. osztály tananyaga pontos kivitelben, továbbá a rendek és kettős rendekbe való fejlődés, a rendek és sorokra való szakadozás, sorbontás, elé, megé és mellé sorakozás, fejlődések arczés oldalsorból, körképzés, szög, csiga és kigyóvonulás, ellenvonulás 2, 4 és 8-as sorokban. Szergyakorlatok: ugró mérczén, magas és hosszú távolugrás, egy és két mászópóznán és kötélen mászás, korláton ülések és üléscserék,

támlázások és kiugrások, nyujtón kelep és inlendűlet, inforgás és térdperecz, stb. Lengőkötél, körben ugrás, kör hinta, létrákon stb. Fa-bot és sulyzó gyakorlatok. Tanár: Váry László.

Heti órák száma: 28.

A negyedik osztályban.

Osztályfőnök: *Polónyi Károly.*

1. **Vallástan,** h. 2 óra. Bevezetés. A vallásról. Több és egy istent imádók. A bibliáról: az ó- és új-szövetség történeti, oktató és prófétai könyveiről; apokryphus könyvek. Hittan. Erkölcstan: Isten-, magunk-, mások-, oktalan állatok és élettelen dolgok iránti kötelességekről. A reformatióról és a ker. egyházak választanairól. Tk. Sztehlo András. Tanár: Maszny Pál.

2. **Magyar nyelv,** h. 4 óra. Költői olvasmányok: Arany Toldija és kisebb költemények. Prózai olvasmányok; Kassai István (Kemény I.), Vörösmarty életéből (Gyulai), Attila temetése (Jókai), Szt.-István uralkodásának vége (Szalay), A két gazdag ember gyermeke (Népmese), Gvadányi »Peleskei nótáriusa« miért volt olyan népszerű? (Arany), Ifj. Wesselényi M képe (Kemény Zs.), Két jelenet id. Wesselényi M. életéből (Kemény Zs.), A vaskapu (Jókai), Római műemlékek Rómában (Csengery). Ezek alapján a prózai és költői nyelv tulajdonságai, vegyes hatású szóképek és az érzés képei. Az irály tiszta magyarsága, világossága, szabatossága, ereje, csinossága Verstan: Ó- klassikai, modern nyugati és magyar nemzeti versformák, Minden két hétben egy irásbeli dolgozat. Tk. Góbi Imre, Magyar Irálytan; Arany Toldija, magy. Lehr Albert. Tanár: Polónyi Károly.

3. **Német nyelv,** 3 óra. Mondattan. Szókötés. Olvasmányok összekötve emlékeléssel: Das taube Mütterlein. Der kleine Hydriot. Der Löwe und der Fuchs. Die beiden Pflüge. Die Türkenpfeife. Das kranke Kind. Die beschämten Verkleinerer. Das Vögelein. Der Dieb. Der Kampf der Schlange mit einem Vogel. Kéthetenkint iskolai dolgozat. Tk. Felsmann, Deutsches Lesebuch. Tanár: Justh János.

4. **Latin nyelv,** h. 6 óra. A) A mondattanból az idők, módok, az oratió obliqua, a participiumok, gerundium, supinum használatáról, a szórendről; hangmértan és verstan. B) A gyakorló könyvből a mondattani szabályoknak megfelelő gyakorlatok magyarból latinra fordítva. C) Az olvasó könyvből Rómának a galloktól történt elfoglalása és Camillus; az első samnit háború; a latinok ellen viselt háború. Papirius Cursor; a harmadik samnit háború magyarázva, fordítva. Phaedrusból 12 mese emlékelve. Ovidiusból: Remus halála, Tarquinius elfoglalja Gabii városát, a Fabiusok nemzetsége, Daedalus és Icarus; az emberi nemnek négy korszaka; dactylusi sorpár 40, magyarázva, fordítva. Hetenkint egy irásbeli isk. dolgozat. Tk. Schultz-Dávid kisebb nyelvtana s latin olvasó s gyakorló könyve, valamint Latin olvasó könyv a gymn. III. és IV. osztálya számára, szerk. Dávid István. Tanár: Ráffay János.

5. **Történelem**, h. 3 óra. A föld legrégibb népeinek rövid története; a görögök és rómaiak története Augustus koráig. Tk. Mangold Lajos. Tanár: Justh János.

6. **Természetrajz**, h. 3 óra. Ásványtan. Bevezetésül chemiai előismeretek. A levegő, víz, kén, phosphor, szén, proteinanyagok, szénhydrátok, savak, aljak, sók, fémek. Szerves chemia: Az ásványok tulajdonságai. Az ásványok rendszeres leirása. Kőzettan. Földtan. Ásványgyűjtés. Kirándulások. Az intézet, a város és környékének geologiai ismertetése. Tk. Dr. Róth Samu: Ásvány-, kőzet- és földtan a gymn. IV. osztály számára. Tanár: Polónyi Károly.

7. **Mennyiségtan**, h. 3 óra. Bevezetés az algebrába. Az alsó míveletek algebrai egész mennyiségekkel. A két és több taguak, valamint a tizes számok négyzete és köbe. Geometriai haladvány. Miveletek törtekkel. Elsőfokú egyenletek egy ismeretlennel. Aránylatok. Kéthetenkint egy iskolai dolgozat. Tk. Močnik-Schmidt. Tanár: Oravecz Mihály.

8. **Rajzoló geometria**, h. 2 óra. Szerkesztő planimetria. A kúpszeletek, valamint a kerülék, parabola és hyperbola, ezeknek az egyeneshez való viszonya. Cysoid, evolvens és evoluta, cyklois és csigavonalok szerkesztése. Pont, vonal, síkidomok és testek projectiói egy és két síkon. Épülettervrajzok magyarázása. Építési modor. Tk. Mendlik Schmidt. Tanár: Lőw Gyula.

9. **Testgyakorlás**, h. 2 óra. A harmadik osztály tananyaga kellő szabatossággal s pontossággal keresztül víve és kibővítve. Egyszerü tág szabadgyakorlatok ellenoldalulag is gyakorolva. Rendgyakorlatokhoz sortest képzése oszlop és lépcsőzetes felállitásban, kanyarodások karfüzéssel és anélkül. Szergyakorlatoknál a már kissé erősebb izmokat megkivántató gyakorlatokat, ügyelve, hogy a hajlító és feszítő izmok egyöntetüen müködjenek, gyürü hinta osztály tornázás szerint. Tanár: Váry László.

Heti órák száma: 28.

Az ötödik osztályban.

Osztályfőnök: *Oravecz Mihály.*

1. **Vallástan**, h. 2 óra. Az ó-testámentomi könyvek ismertetése. Tk. Bibliai bevezetés. Kiadja a sárospataki irodalmi kör. Tanár: Ráffay János.

2. **Magyar nyelv**, h. 3 óra. A) Költői olvasmányok: Fogarasi István, Molnár Anna, Kádár Kata, Szilágyi és Hajmási (népballadák), Szilágyi és Hajmási (Vörösmarty), Szép Lenke (Kölcsey), Buvár Kund (Vörösmarty), Kont (Garay), A király esküje (Petőfi), V. László (Arany), Szondy (Czuczor), Szondy két apródja (Arany), Török Bálint (Arany), Egri leány (Arany), Walési bárdok (Arany), Tetemre hívás (Arany), Ágnes asszony (Arany), Borvitéz (Arany), Éji látogatás (Gyulai), Ágota kisasszony (Kiss József), B) Prózai olvasmányok: A hadak utja (Jókai), Szolimán második hadviselése Magyarország ellen (Salamon), A török városainkban (Salamon), A dögvész

Athenében (Thukydides), Széchenyi István képe (Kemény Zs.), A tenger és folyóvizek befolyása az emberiség sorsára (Reclus), A hegyek szépsége (Reclus), A stílről (Greguss Á.), Parainesis (Kölcsey). C) Elmélet: A költői olvasmányokkal kapcsolatban a ballada tárgyairól, szerkezetéről és előadásáról. A szerkesztéstanból: az irásművek tárgya, anyaga, szerkesztése és fajai; az előadás módjai: leirás, elbeszélés, elmélkedés, levél és chria. Havonkint egy irásbeli házi dolgozat. Tk. Greguss-Beöthy: Magyar balladák. Góbi: Szerkesztéstan. Tanár: Szántó József.

3. **Német nyelv**, h. 3 óra. Prózai olvasmányok: Phokion und Demosthenes, Attila, Goethe. Költői olvasmány: Herder Cid románczai részben emlékelve. Minden hónapban egy irásbeli házi dolgozat. Tankönyv: Német olvasókönyv: Harach József. Tanár: Justh János.

4. **Latin nyelv**, h. 6 óra. Az alak-, mondat- és hangmértan ismétlése s a régiségek és mythologia ismertetése mellett: A) Livii Liber XXI-dus tárgyi, tartalmi magyarázatokkal, Livius életrajza és stylusa ismertetésével egészen befejezve. B) Az anthologiából 20 darab, rövid irodalomtörténeti bevezetéssel, a szerzők életrajzával s az előfordult metrumok ismertetésével magyarázva, fordítva, részben emlékelve. C) Magyarból latinra 34 szám élőszóval és irásban fordítva. Kéthetenkint egy irásbeli isk. dolgozat. Tk. Schultz Dávid kisebb latin nyelvtana. Forditási gyakorlatok magyarból latinra Kolmár-Svábytól. Titi Livii ab úrbe condita Liber XXI. et XXII-dus Bartal-Malmosytól. Anthologia latina Dávid-Pozdertól. Tanár Ráffay János.

5. **Görög nyelv**, h. 5 óra. Schenkl-Vajdafy Görög olvasó könyvéből az 1—74-ig terjedő darabok forditásával kapcsolatban a névragozás, a melléknevek fokozása, a névmások és az *o* végzetü igék ragozása. Iskolai forditási gyakorlatok. Tk. Curtius Görög nyelvtana, forditotta Ábel Jenő. Tanár: Scheffer Gusztáv.

6. **Magyar irodalmi olvasmány, görög irodalom és művelődés történelem**, h. 2 óra. A) Magyar irodalmi olvasmányok: Kármán: Uránia, A nemzet csinosodása. Kazinczy és Berzsenyi levelezéseiből: 1—6, 49—58 levél. Kölcsey szónoki műveiből: Emlékbeszéd Berzsenyi Dániel felett és Emlékbeszéd Kazinczy Ferencz felett. Egyes költemények; Baróti Szabó Dávid, Révai Miklós, Virág Benedek, Berzsenyi Dániel költeményei közül. Az olvasmányokkal kapcsolatban az irók rövid életrajza. B) A görög irodalomból: Válogatott részek Thukydidesből: I. 1—23, 68—86, 139—146. II. 34—46, 60—65. III. 52—84. V. 18—24, 84—114; a munka többi részének rövid ismertetése és méltatása. Görög államrégiségek, Tk. Jancsó: Magyar irod. olvasmányok; Thukydides ford. Hegedüs J. Tanár: Szántó József.

7. **Szabadkézi és geometriai rajz**, h. 2 óra. Diszitményi rajzolás. Szinezésre alkalmas síkdiszitmények rajzolása és szinezése különféle stilszerü minták után. Stilizált levelek és virágok, görög, arab és középkori sík diszitmények. Mintául szolgáltak: Andel Antal szines ékítményei, Balló stilszerü rajzlapjai és Várdai Szilárd fali mintái. Tanár: Lőw Gyula.

8. **Történelem**, h. 3 óra. Középkor, különös tekintettel a művelődés történetére. Tk. Mangold Lajos. Tanár: Justh János.

9. **Természetrajz**, h. 2 óra. Növénytan. Az őszi flóra néhány alakján a növények külső tagoltsága. A növények alak-, boncz- és élettana. Rendszertan. Hazánkban és különösen Rozsnyó környékén előforduló nevezetesebb növények ismertetése és leirása élő példányokon. Növény gyűjtés. Kirándulások. Tk. Róth S. Növénytan. Tanár: Polónyi Károly.

10. **Mennyiségtan**, h. 4 óra. Kéttagnak magasabb positiv hatványai (Pascal-féle háromszög). Számtani haladvány általános tagja és összege. Négyzet- és köbgyök. Tiszta és vegyes másodfoku egyenlet. Míveletek hatvány- és gyökmennyiségekkel. Határozott elsőfoku egyenletek több ismeretlennel. Kéthetenkint egy isk. dolgozat. Planimetria. Tk. Mauritz Rezső Általános számtan és Ábel Károly Mértan. Tanár: Oravecz Mihály.

11. **Testgyakorlás**, h. 2 óra. Szabadgyakorlatok: a különböző állások, az alsóbb osztályok tananyaga. Tagszabadgyakorlatok, összetéve és ellenoldalulag 4-es és 8-as számlálás szerint és folytatva, birkózás különböző nemei, társasjátékok stb. Rendgyakorlatok: Szakasz képzése és felállítása, arcz és szárnyváltoztatás, menetelések, húzódások, fejlődések arcz és oldal sorból stb. Szereken való gyakorlatok, az ugrás különböző nemei, nyujtó, korlát és létra gyakorlatok, kör és gyürüshinta, sulyhuzás, emelés, dobás, fabotokkal és sulyzókkal való gyakorlatok, falábak stb. csapattornázás szerint. Tanár: Váry László

Heti órák száma 30; illetőleg 29.

A hatodik osztályban.

Osztályfőnök: *Ráffay János.*

1. **Vallástan**, h. 2 óra. Az ó-testámentomi könyvek ismertetése. Tk. Bibliai bevezetés. Kiadja a sárospataki irodalmi kör. Tanár: Ráffay János.

2. **Magyar nyelv**, h. 3 óra. Költői olvasmány: Shakespeare »Coriolanus« czímű tragédiája. Történelmi olvasmányok közül: Boroszló védelme 1474-ben (gr. Teleky I.), A nemesség győzelmei az urakon (Szalay L.), A Hunyadiak harczai a török ellen (Salamon), Mily hatások alatt jött létre Vörösmarty »Zalán futása« czímü epopoea? (Gyulai P.). A szónoki beszédek közül: Kossuth Lajos beszéde a haderő megajánlása végett 1848. jul. 11-én. Antonius beszéde Caesar holtteste felett. Nikias beszéde katonáihoz. Perikles beszéde az athénei gyülésen 431. Kr. e. A közös iskolákról (Deák), Védelem P. I. számára (Kölcsey). Ezek alapján a történetírás átalános jellemzése, a történelmi kutatás, a történelem előadása, a történetírás irodalmi fejlődése. A szónoki beszéd, a beszéd czélja és fajai, a meggyőzés és megindítás eszközei, a szónoki beszéd irodalma. Havonkint egy házi dolgozat. Tk. Shakespeare: »Coriolanus« Magyarázta Névy L., Góbi: Rhetorika a gymn. VI. o. számára. Tanár: Polónyi Károly.

3. **Német nyelv**, h. 3 óra. Költői olvasmányok: Lenore (Bürger), Der Fischer, Erlkönig, Mignon, Mignons Lied, Der Sänger, Der Zauberlehrling, Legende vom Hufeisen, Der gefreue Eckart, Ballade vom vertriebenen und zurückkehrenden Grafen (Goethe). Prózai olvasmányok: Hagen im Nibelungenliede (Uhland), Kaiser Karl V. (Ranke), Goethes Kinderjahre (Goethe), Erste Olinthische Rede (Demosthenes), Was heist u. zu welchem Ende studiert man Universalgeschichte (Schiller). Hetenkint egy órában fordítás magyarból németre (Poole-Csiky »Pry Pál«) és nyelvtani ismétlés. Havonkint egy házi dolgozat. Tk. Heinrich, Német balladák és románczok I., Heinrich, Deutsches Lehr u. Lesebuch I. Tanár: Schuber Mátyás.

4. **Latin nyelv**, h. 6 óra. A nyelv- és hangmértan ismétlése mellett. A) Sallustiusból de bello Jugurthino 52 válogatott fejezet fordítva, magyarázva. B) Publius Vergilius Maro Aeneisének II. könyve egészen. IV-ik könyvéből 305 vers kivonatban Hoffmann Vergilius Maro Aeneneidos epitome-je szerint. C) M. Tullii Ciceronis de imp. Gn. Pompei oratio ad Quirites, fordítva, magyarázva, részben emlékelve. D) Fordítási gyakorlatok magyarból latinra 48 szám élőszóval és irásban fordítva. Kéthetenkint egy isk. irásbeli dolgozat. Tk. Schultz-Dávid: Kisebb latin nyelvtana. Sallustii Crispi de bello Jugurthino liber, magyarázta Holub Mátyás. Vergilius Aeneise, magyarázta Veress Ignácz. M. Tullii Ciceronis de imp. Gn. Pompei oratio ad Quirites, magyarázta dr. Keleti Vincze. Fordítási gyakorlatok magyarból latinra, Kolmár-Svábytól. Tanár: Ráffay János.

4. **Görög nyelv**, h. 5 óra. Olvasmányok: A) az olvasókönyvből 75-100. terjedő példa csoportok fordítása a *mí* végű és rendhagyó igék begyakorlására. 12 darab mese. B) Xenophon Anabásisából az I. könyv 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. és 10. fejezete, II. könyv 1, 2. fejezete. Iskolai irásbeli fordítások. Tk. Curtius György Görög nyelvtana, ford. Ábel Jenő. Xenophon Anabasisa Dindorf kiadása szerint. Tanár: Scheffer Gusztáv.

6. **Magyar irodalmi olvasmány, görög irodalom és mívelődés történelem**, h. 2 óra. A) Mindszenthy G. Naplója. Szalárdi F. Siralmas krónikájából: Bethlen Gábor uralkodása. — Kemény János Önéletirásából. — Gróf Bethlen M. Önéletirásából: a leopoldi diploma előzményei. — Cserey M. Históriájából: Apaffy M., Teleky M. — Mikes K. Törökországi leveleiből. — Zrinyi M. prózai műveiből. Ezek olvasva és magyarázva. Dr. Jancsó B. Magyar irodalmi olvasmányok cz. műve alapján. B) Továbbá: Homer Iliasa, dr. Csengeri Jánostól C) »A Görög vallás és művészet« dr. Geréb József után. Tanár: Polónyi Károly.

7. **Szabadkézi és geometriai rajz**, h. 2 óra. Renaissance diszítmények, továbbá különféle stílü ékítmények, építészeti részek (oszlopfők, talapzatok és párkányrészletek) rajzolása graphikus és domború mintákról. Tanár: Lőw Gyula.

8. **Történelem**, h. 3 óra. Az új kor történelme. Tk. Szilágyi Sándor: Uj kor. Hozzá táblázatok és pótló jegyzetek: Tanár: Kramarcsik Károly.

9. **Természetrajz**, h. 3 óra. Állattan. Az emberi és állati test szervezetének leirása. Az összehasonlitó boncztan alapelemei. Az állatok rendszerének áttekintése s a szervek berendezése, boncz és élettana alapján a hét állatkör osztályainak, rendjeinek, családjainak és legfontosabb tagjainak leirása, kiváló tekintettel az emberhez való viszonyokra és elterjedésökre. Állatok földrajzi elterjedése. Faunák, regiók. Tk. Róth S. Állattan. Tanár: Polónyi Károly.

10. **Mennyiségtan**, h. 3 óra. A) Algebra: hatványok és gyökök zero, negativ és tört kitevőkkel. Számrendszer. Logarithmusok. Míveletek logarithmusokkal. A Brigg-féle logarithmusok alkalmazása. B) Geometria: síkháromszögtan. Szögmértan, ennek alkalmazása a derékszögü, egyenlőszáru s ferdeszögű háromszögek és a szabályos sokszögek kiszámitására. Egyszerű algebrai kifejezések graphikai ábrázolása; a pont coordinátái. Két pont távolságának meghatározása. Kéthetenkint egy isk. dolgozat. Tk. Mauritz Rezső: Általános számtan és Ábel Károly: Mértan. Tanár: Oravecz Mihály.

11. **Testgyakorlás**, h. 2 óra. Az V., illetve az alsóbb osztályok tananyaga kibővítve. Szabadgyakorlatok, tagszabadgyakorlatok, ellentétes tagmozgások különböző kiindulási helyzetből s külön számolásra, miáltal folytonos, váltakozó tagmozgás jő létre. Társas gyakorlatok, függő állások körben, támaszfekvések, felülések, holt ember emelése és dobálása stb. Szergyakorlatok: korlát, nyújtó, létrák, gyürüs hinta, ugró mérczén való gyakorlatok, stb. csapattornázás szerint. Tanár: Váry László.

Heti órák száma: 30; illetőleg 29.

A hetedik osztályban.

Osztályfőnök: *Justh János.*

1. **Vallástan**, h. 2 óra. Hit- és erkölcstan. Tk. Zsilinszky Mihály, bővítve Hörk József által. Tanár: Justh János.

2. **Magyar nyelv**, h. 3 óra. Nagyobb olvasmányok: A két szomszédvár, Csalódások, Bánk bán, Fösvény. Kisebb olvasmányokul szolgáltak: dalok, ódák, elégiák, szatirák, tanköltemények, epigrammák, költői elbeszélések, balladák, románczok, regés, példázó és festői elbeszélések. Ezen olvasmányok alapján tárgyaltattak az egyes költői műfajok. Havonkint egy házi irásbeli dolgozat és az egész tanéven keresztül három iskolai irásbeli dolgozat. Tk. Poetika, Góbitól. Tanár: Polónyi Károly.

3. **Német nyelv**, h. 3 óra. Olvasmányok: Hermann und Dorothea (Goethe), Wilhelm Tell (Schiller). Hetenkint egy órában fordítás magyarból németre (Szigligeti »Liliomfi«) és nyelvtani ismétlés. Havonkint egy házi dolgozat. Tk. Weber R., Herm. u. Dor. v. Goethe; Heinrich, Wilhelm Tell v. Schiller. Tanár: Schuber Mátyás.

4. **Latin nyelv**, h. 6 óra. Ciceró beszédeiből: Pro Sexto Roscio Amerino, — IV. in Catilinam, — pro Ligario, — pro Archia poeta; Virgil Aeneisének

VI. könyve, magyarázva, fordítva, válogatott részeinek emlékelése. Fordítások magyarból latinra. Tanár: Kramarcsik Károly.

5. **Görög nyelv**, h. 5 óra. A jóniai tájnyelv ismertetése mellett olvastatott Homer Iliasának I. és VIII. éneke. Herodot V-ik könyvéből 1—66. fejezetig. Az olvasmányt megelőzte mindkét iró életére és műveire vonatkozó adatok és nézetek általános ismertetése, valamint az egész művek tartalmának és menetének előadása. A fordítottak kellő megértésére történelmi s hitregetani ismeretek közlése. Iskolai irásbeli dolgozatul az Iliasból és Herodotból kiszemelt részletek fordítása. Nyelvtani ismétlések. Tk. Homeri Iliadis Epitome Francisci Hocheggeri. Heroditi hist. libr. IX. vol. II. curavit Henr. Deutsch. Tanár: Scheffer Gusztáv.

6. **Politikai földrajz**, h. 2 óra. Az európai államok ismertetése, természeti viszonyaik, lakosaik és állami szervezetük szerint, politikai történetüknek ismétlő áttekintése. Tk. Scholtz Albert politikai földrajza. Tanár: Justh János.

7. **Természettan**, h. 4 óra. Bevezető természettani alapfogalmak. Általános és részletes erőműtan. Rezgéstan. Hangtan. Fénytan. Tk. Fehér Ipoly: Kisérleti természettan. Tanár: Hajcsi Sándor.

8. **Mennyiségtan**, h. 3 óra. A) Elsőfokú határozatlan egyenletek. Másodfokú egyenletek. Haladványok. A mértani haladványok alkalmazása. Tk. Mauritz Rezső: Általános számtan. B) Mértan. Stereometria. Bevezető fogalmak és tételek, melyek a testek felszínének s köbtartalmának kiszámítására szükségesek. Szögletes testek — a prizmatoid kizárásával. A henger, kúp, gömb. Tk. Abel K. Tanár: Hajcsi Sándor.

9. **Testgyakorlás**, h. 2 óra. Szabadgyakorlatok. Katonai rendgyakorlatok: rendek és kettősrendekbe való fejlődés, menet-gyakorlatok, kanyarodás, húzódás, vonulás, ellenvonulás 4-es, 8-as és 16-os sorokban, sortest képzés, oszlop és lépcsőzetes felállítás, fejlődések. Társas játékok: fabot és súlyzó gyakorlatok, lapdajáték. Szergyakorlatok. Ugrási gyakorlatok: magas, távol, rúd, hinta ugrás, kötél ugrás helyben, futva és átugorva, kettős csoportban és ellenoldalulag; korláton, nyujtón, lovon nehezebb s nagyobb testierőt és ügyességet kivánó gyakorlatok vízszintes, függélyes és rézsutos létrákon, mászó póznákon és köteleken, kör és gyürüshintákon való gyakorlatok, súlyhuzás, emelés és dobás, falábgyakorlatok stb. csapattornázás szerint. Tanár: Váry László.

Heti órák száma: 30.

A nyolczadik osztályban.

Osztályfőnök: *Kramarcsik Károly.*

1. **Vallástan**, h. 2 óra. Hit és erkölcstan. Tk. Zsilinszky Mihály, bővítve Hörk József által. Tanár: Justh János.

2. **Magyar nyelv**, h. 3 óra. A magyar nemzeti irodalom ismertetése. A nemzeti mondák, legrégibb nyelvemlékek és költői maradványok után, főleg

az újabb irodalom tüzetes ismertetése; a nevezetesebb irodalmi jelenségek méltatása és a főbb irányok megjelölése. Iskolai olvasmányokul szolgáltak egyes részletek Salamon Ferencz irodalmi tanulmányaiból, továbbá válogatott részletek az ismertetett főbb irók műveiből. Havonkint egy irásbeli házi dolgozat. Tk. Beöthy Zsolt: A magyar nemzeti irodalom történeti ismertetése. Tanár: Szántó József.

3. **Német nyelv**, h. 2 óra. Olvasmányok: Goethe Egmontja és ezzel kapcsolatban Schiller »Geschichte des Abfalls der Niederlande« cz. művének néhány fejezete. A német irodalom rövid áttekintése; Lessing, Goethe, Schiller részletesebben. Havonkint egy házi dolgozat. Tk. Bauer Simon, »Egmont« von Goethe. Tanár: Schuber Mátyás.

4. **Latin nyelv**, h. 5 óra. Horatius ódáiból Lib. I. 1, 3, 4, 11, 12, 22, 24, 35. Lib. II. 2, 3, 6, 7, 10, 14, 16. Lib. III. 1, 2, 3, 5, 6, 20. Lib. IV. 7. Epodon 2, 7. Sermonum Lib. I. 1. Epistolarum Lib. I. 1. Ad Pisones, de arte poëtica. Cicero de officiis Lib. I. Római irodalom. Fordítások magyarból latinra. Tanár: Kramarcsik Károly.

5. **Görög nyelv**, h. 4 óra. Olvasmányok: Homeros Odysseájából a II. és III. ének és Plató »Socrates védelme«. Iskolai irásbeli fordításul az Odysseából és Plátóból kiszemelt egyes részletek, összesen 26 db. Nyelvtani ismétlések. Plató életrajza, bölcsészete és műveinek ismertetése. Tk. Homer Odysseája Dindorf kiadása szerint. Plató Socrates védelme és Kirtója, Horváth Zsigmondtól. Tanár: Scheffer Gusztáv.

6. **Történelem**, h. 3 óra. Magyarország történelme és az osztrák-magyar monarchia statistikai rövid ismertetése. Tk. Mangold Lajos: A magyarok oknyomozó történelme. Tanár: Kramarcsik Károly.

7. **Természettan**, h. 4 óra. Hőtan. Delejesség. Villamosság. Az anyag szerkezetére vonatkozó főbb chemiai fogalmak. A kosmographia elemei. Tk. Fehér Ipoly. Tanár: Hajcsi Sándor.

8. **Mennyiségtan**, h. 2 óra. Permutatiók. Combinatiók. Variátiók. A mennyiségtan főbb tanainak ismétlése. Tk. Mauritz R. és Ábel K. Tanár: Hajcsi Sándor.

9. **Bölcsészet**, h. 3 óra. A) Psychologia. A lelki életről általában; a lelki jelenségek főbb csoportjai. B) Logika. A logikai gondolkodás kifejlődése; általános gondolkodásformák; a rendszeres gondolkodás formái; a tudományok felosztása; az inductiv és deductiv kutatási módszer. Tk. Dr. Pauer Imre: A lélektan és logika elemei. Tanár: Szántó József.

10. **Testgyakorlás**, h. 2 óra. A VII. osztály tananyaga, különös figyelmet fordítva a gyakorlati szabályzat 14, 16, 18, 19, 20 és 21. §-ok szabályos és pontos keresztülvitelére. A szergyakorlatokat nagyság, erő és ügyesség szerint beosztva csapatonkint üzték. Bővebben lásd VII. oszt. Tanár: Váry László.

Heti órák száma: 30.

B) Nem kötelezett tantárgyak.

1. **Egyházi és műének.** Az I. és II. osztály növendékei hetenkint 1 órában az egyházi énekben, a III. és IV. osztály növendékei hetenkint 1 órában úgy elméleti, mint gyakorlati részben nyertek oktatást; a felső 4 osztály növendékei közül 35-en dalkört alakítva, hetenkint 2 órában több darabot gyakoroltak be s a reformatió ünnepén, a helybeli nőegylet által adott konczerten, márczius 15-én, a koronázási jubileum ünnepén és az évzáró ünnepélyen mutatták be úgy vegyes, mint férfikarokban tanulások eredményét. Énektanító és karvezető: Maszny Pál.

3. **Franczia nyelvben** úgy kezdő, mint haladó tanulók a gymnasium körén kívül mérsékelt díj mellett nyerhettek oktatást. Ezen iskolai évben is több kezdő és haladó tanuló tanulta a franczia nyelvet.

3. **Gyorsírás.** A gyorsírás tanítása a Gabelsberger-Markovics rendszer szerint történt. Tanulták kezdők 9-en, haladók 4-en. A kezdők bevégezték a levelező gyorsírást, a haladók pedig a parlamentiben gyakorolták magukat Tankönyvül Forrai Soma kézikönyve szolgált. A gyorsírást tanította: Szántó József.

4. **Szabadkézi rajzban** hetenkint 4 órában a gymnasium I—VI. osztályaiból 50 tanuló nyert oktatást. Tanár: Lőw Gyula.

V.

TANSZEREK.

1. **A természettani gyüjteményben** van 169 darab. Vétel utján a következő szerekkel szaporodott: egy villamos vasút mintája, egy telefon átigazítva mikrofonnal, egy napreflektor, egy czölöpverő gép, egy szívó és egy nyomó kút, egy lehajló tű és két hangvilla.

2. **A természetrajzi gyűjtemény.**

a) Állattani tárgyak: kitömött emlős állat 21 darab, madár 134 darab, hüllő 15, kétéltű 7, hal 16, egy emberi csontváz, egy emberi koponya, egyéb emlősök váza 17, mammuth-csont 8, csiga, kagyló s egyéb puhatestű állat 110 fajban, ízeltlábú állat 664, féreg, tüskebőrű és tömlős állat 26 darab; madártojás 460 darab, falikép 12, górcsövi készitmény 80 db.

Az állattani tárgyak vétel utján: Leutemann: »Népjellegek« czimü 6 fali képével szaporodtak. Ajándékozás utján: Scorpio europeus Urszinyi urtól, Echinus esculantus Gundelfinger S. III. o. t.-tól.

b) Növénygyüjtemény. Négy phanerogam és egy kryptogam gyüjtemény, 190 darab tengeri moszat és 36 fali kép, 38 db. górcsövi készítmény, 10 db. maché. Ezen gyüjtemény vétel utján 15 db. Kautzky-féle fali képpel és egy kötet Forwerg-féle levél-, virág- és gyümölcs alakokkal. Ajándékozás utján: Kácser Gy. VII. o. t.-tól egy 300 dbból álló növény gyüjteménynyel szaporodott.

c) Ásványok: 600 faj, kőzet 100 db, kristályváz 7, kristályminta papirból, fából és gipszből, összesen 342 db, egy Breitenlohner lámpa, keménységi foksor, olvadékonysági fokozat, forrasztó-cső, phosphoreskáló anyagok, 18 db górcsövi készítmény.

Ezen gyüjtemény többek között egy darab antimonis regulussal — Démuth K. ur rozsnyói antimon bányájából — szaporodott.

3. **A vegytani szertár** 50 szert, 66 eszközt és készüléket foglal magában.

4. **A pénz- és éremgyüjtemény** 1039 darabból áll. Ezen gyüjtemény néhai Irányi József végrendeleti hagyományából következőkkel szaporodott: 2 db arany, 67 db ezüst, 161 db réz, 12 db. magyar bankjegy és egy Rozsnyó látóképét ábrázoló rézmetszet-tábla.

5. **Térkép gyüjteményünk** 125 drbból áll.

6. **Rajz-tanszerek.** a) Mértani rajzszerek gyüjteménye: füzetek száma 3, lapok száma 79, minták száma 55, eszközök száma 47. b) Szabadkézi rajzminták gyüjteménye. E gyüjtemény beleértve a szépírási füzeteket, áll 94 füzetből, 744 lapból és 45 drb gipszmintából. E gyüjtemény a lefolyt iskolai évben vétel utján a következő mintákkal szaporodott: Várdai Szilárd fali minták (ékítményes) 92 lap és 34 gipszminta.

7. **Történeti, régiségi és művészeti** gyüjteményünk 45 drbből áll.

VI.

KÖNYVTÁRAK.

1. **Tanári könyvtár.** 1. Nagybecsű adományaikkal gyarapitották e könyvtárt: a) bold. Schlosser Ernő úr 131 kötettel és 49 füzettel, b) dr. Markó Sándor úr 1 füzettel, c) a magyar tud. akadémia 6 kötettel s az év folyamán megjelent értekezések és értesítőkkel. Cserepéldányokul kapott a főgymnasium 124 középiskolai és 34 más jellegű iskolai értesitőt. A Franklin-Társulat, Méhner, Aigner Lajos, Lauffer V., Lampel R., Eggenberger, Stampfel Károly s más könyvkiadók a szaktanároknak számos mutatványpéldánynyal kedveskedtek. — 2. Gyarapodott e könyvtár azon folyóiratok megfelelő számaival, melyeket a főgymn. járat. E folyóiratok a következők: Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny, Egyetemes Közoktatásügyi Szemle, Természettudományi Közlöny, Egészség, Ev. Egyház és Iskola, Magyar Nyelvőr, Philologiai Közlöny. Magyar Paedagogia és Herkules. — 3. Vétel utján szerzett müvek: Salamon Ferencz, Irodalmi tanulmányok 2 k., Arany János levelezése 2 k., Balassa József, A magyar nyelvjárások 1 k., dr. Váczy János, Kazinczy Ferencz levelezése 2 k., Arany János hátrahagyott prózai dolgozatai 1 k., Tóth Sámuel Egyházi törvények 1 k., Wohlfarth-Incze és Herepei, Új-testamentom magyarázata 2 k., Bachat Dániel., Evangelikusok egyet. névtára 1 k., K. M. Term.

Társ. Emlékkönyve 1 k., Reclus, A hegyek története 1 k., dr. Schuchhardt, Schliemann ásatásai 1 k., Ribbek Ottó, A római költészet története 2 k., Mihálkovics, A központi idegrendszer 1 k., Curtius, Grundsätze der gr. Etymologie 1 k., Schrader, Erziehungs- u. Unterrichtslehre 1 k., Stanley utazása 3 k., Scherer, Gesch. der deutschen Literatur 1 k., Osztrák-Magyar monarchia irásban és képben és Magyar tört. életrajzok ez év folytán megjelent füzetei.

Van e könyvtárban 1580 tudományos szakmunka 1898 kötetben, 83 tud. folyóirat 212 kötetben, 53 vegyes mű 72 kötetben. A füzetek (többnyire iskolai értesítők) száma meghaladja a 2000-et. A könytár őre: Oravecz Mihály.

2. **Ifjuságí könyvtár.** A lefolyt tanévben következő művekkel gyarapodott: Dengi, Rhetorika; Tomor és Várady, M. olvasókönyv I.; Toldy F., Irodalomtört. olvasókönyv; Petőfi válogatott költeményei (magy. Badics) 3 példány; Jókai, A magyar nemzet története regényes rajzokban; Zsilinszky, Magyar hölgyek; Tóth Sándor, Kurucz világ; Verne, Utazás a föld középpontja felé; Paul Bert, Utazások és vadász kalandok; Mayne-Reid, Vilmos a hajósinas; Cook, A tengerész; Cooper, A kém; Burnett, A kis lord; Daudet, Egy hajó története; Jókai, Kis dekameron; Tündérmesék; Church, Elbeszélések a görög tragikus költőkből; Nieritz, A pásztorfiu és kutyája, A kis bányász, Columbus Kristóf; Kisfaludy Sándor, Összes regéi 2 pd.; Arany János, Kisebb költemények, Elbeszélő és elegyes költemények, Buda halála, Murány ostroma, Toldi, Toldi estéje, Toldi szerelme, Shakespeare-fordítások, Hátrahagyott versei; Bacsányi János költeményei; Dante, A pokol; Camoens Lusiádája; Jókai, Az uj földesur, Sonkoly Gergely; Teleky L., Kegyencz; Beöthy Zsolt, Horatius és Kazinczy; Legouvé, Az olvasás művészete; Higginson, Az észak-amerikai egyesült államok története; Sebestyén Gyula, Az őskor története; Ménard René, Az ókori művészet története; Höcker Oszkár, A szegény segédtanitó; Hoffmann F., A hű barát erős támasz; Hojtsy Pál, A nagy természet s a kicsiny ember, A mi az embert környékezi; Hankó-Szterényi, Természettudományi olvasmányok; Jókai, Csataképek 2 pd.; Scipió R., Az Inkák törzséből; Endrődi Sándor, Költemények; Vértessy Arnold, III. Napoleon élete; Szász Károly, A világirodalom nagy eposzai; Macaulay, Lord Clive, Warren Hastings; Tompa Mihály összes költeményei; Szemelvények a régi magyar népies költészetből (Tanulók olvasótára); Magyar népballadák és románczok (Tanulók o. t.); Az »Egészség« cz. folyóirat 1887—9. évfolyamai; Mikszáth K., Almanach 1892.; Mikszáth, A két koldusdiák. — Jelenleg a könyvtár áll 951 kötetből és 24 füzetből. A könyvtár őre: Schuber Mátyás.

VII.

ÉLELMEZÉS.

Főgymnasiumunknál a tanuló ifjuság élelmezése kétféle; *convictusi* és (a szegényebb sorsuaké) *alumneumi* (tápintézeti).

A convictusban kap a növendék ebédre: levest, hust, főzeléket és kenyeret, hetenkint egyszer tésztaételt; vacsorára főzeléket és kenyeret, hetenkint kétszer pecsenyét, egyszer tésztaételt.

Az alumneumba járók kapnak leves, hus és (25 dkgr.) kenyérből álló ebédet; főzelék és (25 dkgr.) kenyérből álló vacsorát.

A convictusi élelmezésért — ebéd és vacsoráért — ez évben 58 frt, az alumneumi ellátásért 38 frt évi díj fizettetett.

A dijak félévenkint — szegényeknél kisebb részletekben is — de mindig *előre* fizetendők.

A lefolyt tanévben mindkettőben 56 tanuló étkezett.

A tanulók száma az egyes osztályokra igy oszlik szét:

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
10	8	7	6	7	5	6	7

VIII.

KEGYADOMÁNYOK.

Hálás elismeréssel említjük meg, hogy intézetünk iránt, ennek pártfogói és jóakarói a lefolyt évben is tanusitották meleg érdeklődésüket, miről szép bizonyságot tesznek a következő kegyadományok:

1. Néhai Irányi József, rozsnyói volt kereskedő, a rozsnyói ev. gymnasiumnak »Irányi József alapítvány« czimen kezelendő 1800 frtot hagyományozott oly módon, hogy ennek kamatait bátyja Imre — míg él — élvezze, elhalálozása után pedig e kamatok, egy rozsnyói gymnasiumi IV. és VI. osztálybeli idegen nyelvű legjobb tanulónak adassanak ki ösztöndíjul évenként.

2. Ugyancsak n. Irányi József régiség pénzgyűjteményét 259 darabot 100 frt értékben és 1 drb Rozsnyó látóképét ábrázoló rézmetszet-táblát gymnasiumunknak adományozott.

3. Néhai Mayer Imréné született Pekár Rozália, gymnasiumunk alaptőkéjének gyarapítására, végrendeletileg 100 frtot hagyományozott.

4. A helybeli takarékpénztár 25 frtot adományozott.

5. Néhai Furmann János és neje szül. Farkas Julia gymnasiumunknak 200 frtot hagyományoztak, melynek kamatai a VI-ik osztálybeli legjobb tanulónak nyári vizsgák alkalmával »Furmann János-féle ösztöndíj« elnevezése alatt kiadandók.

6. Rozsnyói születésű néhai Schlosser Ernő nyugalmazott állami mérnök a rozsnyói evang. gymnasiumnak végrendeletileg 2000 frtot hagyományozott.

7. Ugyancsak ő valamennyi nyomtatott könyveit gymnasiumunknak hagyományozta.

8. Néhai özv. Czirbesz Frigyesné szül. Siebreich Julianna a rozsnyói ág. ev. gymnasiumnak 400 frtot hagyományozott és pedig 200 frtot saját és gyermekei — 200 frtot pedi néhai Ujházy Károlyné szül. Siebreich Judita és fia néhai Ujházy Károly emlékéül.

9. A tápintézeti kiadások fedezésére kéregetés — supplicatió — útján befolyt 610 frt 83 kr., a rozsnyói egyház híveitől 71 frt 70 kr.

10. A gymnasiumi tanulóktól tőke alapra befolyt 165 frt.

11. Lőw Gyula rajzdíjra ádományozott 5 frtot.

12. Hornyánszky Viktor akadémiai könyvkereskedése Szava Tamás: »Magyar Művészek« cz. munkáját adományozta.

13. Grünmann Arnold ur 6 drb régi ezüst huszast adományozott kitünő rajzolónak jutalomdíjul.

14. Alexy Albert úr, mint már több megelőző évben, ez idén is 3 frtot ajándékozott jutalmul IV. osztálybeli legjobb számoló protestáns tanulónak.

Legyen e helyen is nyilvánítva a nemeskeblü pártfogók és kegyes adakozók iránt hálás köszönetünk és a megboldogultak iránt kegyeletes megemlékezésünk hálája.

IX.

ÖSZTÖNDÍJAK ÉS EGYÉB SEGÉLYEZÉS.

Az ösztöndíjak s más segélyezések, mikben a tanuló-ifjuság részesült, következők:

1. A néhai Teleki-Róth Johanna grófnő által alapított ösztöndíj, melyben a tiszt. és főtiszt. egyetemes egyházgyülési bizottság határozatánál fogva az 1891/2. iskolai évben, 3 ifju részesíttetett, mindegyike 38 frtban, u. m. Halasi Viktor VIII., Demko János VII., Palicz János VII. o. tanuló.

2. A Kramarcsik Károly-féle 540 frtból álló jubileumi alapítvány 27 frt kamatja kifogástalan erkölcsi magaviseletü és jó előmenetelü tanulónak adatik ösztöndíjul. Ez Hajcsi Barna VI. o. tanulónak adatott.

3. A Gyürky-Markus Johanna-féle 500 frtból álló alapítvány, melynek 25 frtnyi kamatja egy VI. VII. vagy VIII. osztálybeli, erkölcsben és tudományban legkitünőbb szegény tanulónak — felekezeti és nemzetiségi különbség nélkül ösztöndíjul adatik. Erre Putnoki Pál VIII. o. tanuló érdemesíttetett.

4. Gömöry András volt rozsnyói lelkész 500 frtnyi alapítványának 25 frt kamatja egy jó igyekezetü árva fiunak adatik ösztöndíjul. Ezt Pazár Miklós VII. o. tanuló kapta.

5. A Szerecsen László-féle 500 frtból álló alapítvány, melynek 25 frt kamatja egy szorgalmas tanulónak — osztályra való tekintet nélkül – adatik ösztöndíjul. Ezt Balczo Lajos VIII. o. tanuló kapta.

6. A rozsnyói születésü Töltéssy Sámuel, volt budai gyógyszerész, végrendeletileg 1000 frt tőkét adományozott. Kamatja Havran Dániel VIII. és Klein Nándor V. o. tanulóknak 25—25 frtjával adatott ösztöndíjul.

7. Sárkány Károly ösztöndíj-alapítványa, melynek kamatja két legszorgalmasabb VI—VIII. oszt. tanulónak osztandó ki. Ezt Breuer Gusztáv VIII. és Schwarcz Gyula VII. o. tanulók kapták egyenként 23 frt 16 krjával.

8. A Clementisz István-féle ösztöndíjban: Gallo István IV., Halgas Kálmán III., Kameniczky András III. Kis István II., Oravecz Ödön I., Lipták Lajos I. o. tanulók részesültek fejenként 5 frt 67 krjával.

9. Markó János 40 frtnyi alapítványa és

10. Dráskóczy Gyula magyar irásbeli dolgozatokra tett ösztöndíj-alapítványa kamatjából jutalomban részesült Putnoki Pál VIII. o. t. egy aranyban és Beőthy Zsigmond VII. o. t. 2 frtos tallérban.

11. A m. kir. pénzügyminiszterium adományozásához tartozó jövedéki birság-alapból Szilágyi Zoltán III. oszt. tanuló 100 frtnyi ösztöndíjban részesült.

12. Főgymnasiumunk 2 dobsinai illetőségü tanulónak, Nikl Mihály VI. és Schwirián József V. oszt. tanulóknak ingyen szállást és ebédet adott és felmentette őket a tandíj alól.

13. Alexy Albert ur a legjobb számoló, IV. oszt. protestans tanulónak 3 frtot ajándékozott, mely jutalomra Gallo István IV. o. tanuló találtatott érdemesnek.

14. Mint kitünő rajzolók jutalomban részesültek: Schablik Károly VI. o. t., ki »Magyar művészek« cz. díszművet, Tichy Gyula és Láng Károly III. o. tanulók, kik 1—1 tallért, Quittko János II. o. t., ki 6 régi ezüst huszast és Lipták Lajos I. o. t., ki egy frtot kapott.

15. Egész, illetőleg részben való tandíjelengedés jótéteményében 38 tanuló részesült. Az elengedett összeg 415 frt.

16. A tápintézeti díjakból egészben vagy részben 12 tanuló részesült 192 frtnyi elengedésben.

X.

PETŐFI-KÖR.

Intézetünk Petőfiről nevezett ifjusági önképző köre az elmult évben szeptember 12-én alakult meg Szántó József tanár elnöklete mellett. Rendes tagjai voltak a főgymnasium VIII. és VII. osztályú tanulói, rendkivüliek a VI. és V. osztályúak. Tisztviselői voltak az ifjuság részéről: Halasi Viktor VIII.

o. t. alelnök, Weinberger Rezső VIII. o. t. titkár, Beöthy Zsigmond VII. o. t. főjegyző, Demkó János VII. o. t. aljegyző, Putnoky Pál VIII. o. t. pénztáros, Balczo Lajos VIII. o. t. főkönyvtáros és Palicz János VII. o. t. alkönyvtáros. A biráló bizottság tagjai voltak az alelnökön és titkáron kívül: Breuer Gusztáv, Havran Dániel, Maurer Oszkár VIII., Csekő Béla, Pósch József és Schwarcz Gyula VII. o. tanulók.

A kör a jelen évben 28 rendes, 1 rendkívüli ülést márcz. 15-én és egy évzáró ülést tartott. Beérkezett összesen 28 mű, melyek közül 1 érdemkönyvbe vétetett, 4 megdicsértetett, 10 méltányoltatott, 7 tudomásul vétetett, 1 elvettetett; 5 mű az idő rövidsége miatt nem olvastatott fel. Érdemkönyvbe vétetett Halasi Viktor »Az én védangyalom« cz. költeménye. Megdicsértettek a következők művei: Halasi Viktor 3 költeménye és Schwarcz Gyula »Alice« czímü elbeszélése. A kör előtt felolvasott 20 birálat közül 9 megdicsértetett, 8 méltányoltatott, 2 tudomásul vétetett, 1 elvettetett. A megdicsért birálatokat a következők készitették; Balczo Lajos, Breuer Gusztáv, Putnoki Pál VIII. o. Beöthy Zsigmond, Csekő Béla, Demko János, Máriássy István, Palicz János és Pósch József VII. o. tanulók.

Meghallgatott a kör 53 szavalatot, melyek közül 3 megdicsértetett, 11 méltányoltatott, 15 tudomásul vétetett, 24 elmondásra itéltetett. Megdicsértetett Halasi Viktor két- és Palicz János egy szavalata.

Márczius 15-ét a kör díszülésben alkalmi dolgozatok felolvasásával szavalatokkal és a főgymnasiumi dalárda közreműködésével ünnepelte meg, szép számú közönség jelenlétében.

A kör ez éven a következő 4 pályázati kérdést tűzte ki:

1. Kisfaludy Károly mint vígjátékíró.
2. I. Ltpót központosításra törekvő politikája és a nemzeti visszahatás.
3. Vörösmarty »Szép Ilonka« cz. költeményének széptani ismertetése.
4. Szabadon választott tárgyú költői elbeszélés.

E kérdésekre 8 munka pályázott. Az első tételre 2 mű pályázott; min dkettő 5—5 frtnyi jutalomban részesült, az egyik a kör pénztárából, a másik tek. Nehrer Gyula úr adományozása folytán, szerzőik Putnoki Pál és Weinberger Rezső VIII. o. tanulók.

A második tételre egyedül Halasi Viktor pályázott, ki 5 frtnyi jutalomdíjat nyert.

A széptani méltatásra pályázott 3 munka közül a legjobbnak Putnoki Pál VIII. o. t. műve találtatott s 3 frtnyi jutalomban részesült.

A költői elbeszélésre 2 munka pályázott; a 3 frtnyi díjat Beöthy Zsigmond VII. o. t. nyerte el »Szomorú történet« czímü művével.

A kör ez évben előfizetett a Magyar Hirlapra, Képes Folyóiratra, Magyar Salonra, Borsszem Jankóra; ezeket a lapokat a kör tagjai délután 6—7-ig, hetenként négyszer olvashatták.

Tekintetes Szontagh József úr, főgymnasiumunk iskolatanácsának tagja ezen évben is 1 drb 10 frankos arany jutalmat adott egy, a szép prózában

kiváló haladást tanusított önképzőköri tagnak, mit a kör elnöke Halasi Viktor VIII. oszt. tanulónak itélt oda.

A kör pénztárából még 4—3 frtnyi jutalomban részesültek Halasi Viktor és Beöthy Zsigmond, mint kiváló szavalók.

XI.

AZ ÉV LEFOLYÁSA.

Az 1891—92. tanév szept. 1-én vette kezdetét. Megelőzőleg aug. 30. és 31-én tartattak a javító vizsgálatok. Szeptember hó első napjaiban folytak a beiratkozások; az év ünnepélyes megnyitása szept. 3-án ment végbe az iskolatanács meleg részvéte mellett, mely alkalommal az igazgató az ifjusághoz intézett alkalmi beszédben kiemelte azon vezéreszméket, melyeket követnie kell, hogy idejövetelének czélját elérje. Ugyanezen alkalommal felolvastattak az iskolai törvények is.

Az elmult évben is a tanítás az országos gymnasiumi tanítás terve szerint folyt változatlanul; a tanári karban sem történt változás.

A vallástan tanításával az I—IV. osztályban ez évben is Maszny Pál volt megbizva; ugyan ő tanította a müéneket mind a 8 osztályban s az egyházi éneket az alsó 4 osztályban. Igy vált lehetségessé, hogy minden osztályban a teljes óraszámban nyert oktatást a tanuló ifjuság s a Petőfiről nevezett önképző körben is fejthetett ki tevékenységet Szántó József tanár vezetése alatt s működése a márczius hó 15-én s a koronázási jubileumünnep alkalmával bemutatott felolvasásai és szavalásai folytán elismerésben részesült.

Ugyancsak Szántó József tanár vezetése alatt gyakorolta magát a gyorsírókör.

A tanuló ifjuságnak általában jó erkölcsi magaviselete mellett, sajnálatunkra előfordult több komolyabb megfeledkezési és vétségi eset, melyeknek egyike korcsmázás és éjjelezés miatt csendes eltávolitással, három eset pedig, elkövetett lopás miatt intézetünkből való kizáratással sújtatott. Szigoru igazgatói megdorgálással sújtott eset előfordult 2, osztály előtt való szigorubb igazgatói megdorgálással sujtott eset volt 1.

A bevett gyakorlat szerint a lefolyt tanévben is kétszer járult a gymnasiumi ifjuság, a tanári kar vezetése alatt, előkészítő ájtatossági gyakorlatok után, az Úr vacsorájához, ugymint 1891. nov. 15. és 1892. évi junius hó 12-én.

A VIII. osztály osztályvizsgálatait május hó 12-től 21-ig befejezvén, érettségi irásbeli dolgozatait 23—27-ik napjain készitette; a szóbeli vizsgálatok junius hó 17—18-án tartattak nagytiszt. Terray Gyula, gömöri

főesperes úr elnöklete s dr. Fröhlich Izidor, egyetemi tanár, kormányképviselő ellenőrzése mellett.

A többi osztályokban az osztályvizsgálatok junius hó 10-től 21-ig folytak a XII. fejezetben kimutatott eredménynyel.

Az 1891. évi nov. 19. 20. és 21-ik napjain tartotta hivatalos látogatását Dunay Ferencz kir. tanácsos és tankerületi k. főigazgató, a főfelügyeleti jog gyakorlására kiküldött miniszteri megbizott. Eljárásában figyelmét nemcsak az iskolaépület és osztálytermek állapotára és fölszerelésére, hanem az intézet működésére is kiterjesztvén, nov. 21-én az ő elnöklete alatt s a pártfogóság képviseletében jelen volt gymnasiumi felügyelő Schlosser Albert és dr. Maurer Arthur részvétele mellett, a teljes számú tanári karral tartott értekezleten megjegyzéseit minden irányban részletesen előterjesztette s szakavatott figyelmeztetéseit a tanári karral közölvén, a tanárok törekvése és működése iránt elismerésének is adott kifejezést.

Gyüjteményeink, taneszközeink s a gymnasiumi könyvtár ez évben is örvendetesen szaporodtak; részben a tudom. akadémia könyvküldeményeiből s főleg azért, hogy ezen czélokra a normálköltségvetésben foglalt tételnél nagyobb összeg fordíttatott.

Ez évben gymnasiumunk, karöltve a helybeli evang. egyházzal, emlékezetes ünnepet ült, ugymint a téli tornacsarnok alapkőletételének ünnepét.

A főgymnasium, a szellemi erők fejlesztése mellett, mindenkor nagy súlyt fektetett a testi izomerő növelésére is, a mit jól berendezett nyári tornahelyisége bizonyít; azonban eddigelé a téli hónapokban a tornagyakorlatok csak egy kisebb teremben voltak megtarthatok. A jövő tanévtől kezdve, díszes és tágas, két megfelelő kályhával ellátott tornacsarnokban másképen álland a dolog.

Ezen téli tornacsarnok alapkövének ünnepélyes letétele husvét vasárnapján f. évi április hó 17-én, a főgymnasiumi iskolatanács tagjainak és számos a tanügy iránt érdeklődő férfi- és hölgyközönség jelenlétében történt.

Az isteni tisztelet végeztével az iskolatanács tagjai a tanári karral, a főgymnasium nagytermében gyültek össze, honnan 11 órakor az épülő csarnok belsejében jelentek meg. Az épület délkeleti szögletének mélyedésébe bádogszelenczében elhelyeztetvén a gymnasium történetét tárgyazó irat, Schlosser Albert, köztiszteletben álló, tevékeny, áldozatkész s minden szép és nemesért lelkesen buzgólkodó felügyelője a falazatra állva, hatást keltő s tetszéssel fogadott beszédben emlékezett meg arról, hogy 30 évvel ezelőtt hasonló, feledhetetlen emlékezetű napja volt főgymnasiumunknak. Ugyanis 1862-ben tétetett le az alapkő a gymnasiumi épület végkiépítéséhez, néhai nagyméltóságu báró Prónay Gábor egyetemes felügyelő és főtisztelendő Máday Károly superintendens jelenlétében.

Ez az építkezés forduló pontot képez a gymnasium történetében, mert ez által jutott a nyilvánossági jogot nyert gymnasium, megfelelő, elegendő

tantermekhez és nem kellett többé a gymnasiumi épületen kívül is helyiséget igénybe venni.

S folytatólag ecsetelvén a főgymnasium felügyelője azon tényezőket, a melyeknél fogva ez évi alapkő-letételi ünnepélyünk is emlékezetes fog maradni tanintézetünk évkönyveiben, az ez alkalomra ily szép és nagy számban megjelenteknek meleg részvétökért szíves köszönetét tolmácsolta s nagy örömét nyilvánítva a fölött, hogy ez által ünnepélyünket emelni és emlékét maradandóbbá tenni kegyeskedtek: felkérte a nemes egyház tekintetes és nagytiszteletű elnökségét és az iskolatanács tagjait, hogy az alapkő letételével járó szokásos kalapácsütéseket megtenni sziveskedjenek.

A felügyelő ezen felhívására dr. Markó Sándor, a helybeli ág. hitv. ev. egyház felügyelője, utána Terray Gyula, a rozsnyói evang egyház lelkésze és végül Hajcsi Sándor főgymnasiumi igazgató, alkalomszerü velős mondatok kíséretében megtették a szokásos kalapácsütéseket s ezzel az ünnepély véget ért.

A tanintézet fejlődését szívén hordozó minden barátja gymnasiumunknak érezte, hogy ezen mostani építkezés szintén forduló pontot fog képezni a tanintézet történetében. A tervezett építkezés folytán oly nagyobbszerü minden igényeknek és követelményeknek megfelelő tornacsarnokkal fog gazdagodni a gymnasium, hol időjárás és évszaktól függetlenül, az egész iskolai éven át, fennakadás nélkül lesz gyakorolható a tornászat.

Ily módon a tudományos oktatással összhangzatosan felöleltetvén a testi nevelés, edzést fog találni az ifjuság egészsége, gyarapodni izomereje és hajlékonyságot nyerni egész teste; mi mind üdvös visszahatással van a szellemi erő fejlődésére. A téli tornacsarnok felállitása minden esetre emelni fogja tanintézetünk jó hírnevét.

S ha felemlítjük ehhez, hogy a téli tornacsarnok mellett még szabad gyakorlatra szolgáló, bekerített játszókert is használatára áll a tanuló ifjuságnak s hogy Rozsnyón fennáll jól berendezett uszoda és fürdőhely, mely a tanári kar kezdeményezése és közreműködésével jött létre, hol a tanulók igen mérsékelt díj mellett fürödhetnek s úszómestertől úszni tanulhatnak: azt hisszük, hogy a vidéki szülők szivesen fogják fiaikat ide küldeni, hol a tudományos oktatás mellett a testi nevelésre is annyi tér és alkalom nyujtatik.

Még más ünnepélye is volt ez évben a gymnasiumnak, junius hó 8-án a király ő felsége megkoronázásának 25 éves évfordulója napján, midőn a tanári kar a gymnzsiumi ifjusággal, a helybeli ág. hitv. ev. templomban, a koronázási jubileum alkalmából 8 órakor tartott ünnepélyes hálaadó isteni tiszteleten testületileg részt vett, s ennek végeztével a gymnasiumi nagyteremben összegyülvén, az iskolatanács számos tagjainak részvétele s az ifjusági dalárda közreműködése mellett, Szántó József tanár alkalmi beszédben emelte ki dicsőségesen uralkodó, alkotmányos királyunk 25 éves koronázási jubileumának emlékét. Az ünnepély a dalárda énekével befejeztetett.

Ezen örvéndetes ünnepély felemlítése után, a hálás megemlékezés érzelmeivel, a kegyelet adóját kell meghozni az iskolatanács egyik legrégibb, érdemes tagja, gymnasiumunk hű pártfogója s több éven át volt felejthetetlen felügyelője, néhai Szerecsen Lajos emlékezetének. A hirtelen halállal elhunyt nemcsak az iskolatanácsnak és egyháznak, hanem városi tágasabb körű társadalmunknak is, oly kiváló alakja volt. ki a közügyek érdekei előmozdításában mindig önzetlen közreműködést tanusított s ki végrendeletében összes vagyonát a helybeli evang egyházra hagyván, hogy azt nevelési czélokra fordíthassa, ez által a késő nemzedékekig terjedő, állandó emléket emelt magának.

Ez évben is a tanuló ifjuság a vidék ásvány- kőzettani és geologiai, valamint botanikai szempontból való tanulmányozásának czéljából, Polónyi Károly szaktanár vezetése és utasítása mellett, több ízben tett kisebb nagyobb kirándulást a közelfekvő hegyekbe és erdőségekbe. Ez által gyarapították a tanulók elméleti ismereteiket s egyesek olyan szorgalommal és kitartó fáradozással gyűjtötték az anyagot ismereteik bővítésére, hogy ezen szép törekvésök miatt a szaktanár dicséretét valóban kiérdemelték.

Tornakirándulást is több izben tettek a növendékek, melyek közül kettő távolabbra terjedt és több időt vett igénybe.

Az elsőt április hó 2-án tartotta a tornakör Szalóczra és vissza; ez a pihenési idővel 5 órát vett igénybe. A második, hosszabb kirándulás május hó 7-én K.-H.-Várallyára történt Váry László tornatanár vezetése mellett. Az utóbbi, miután a vár s a várban levő középkori tárgyak és emlékek s harczászati eszközök megtekintése s tanulmányozása több időt vett igénybe, egy egész délután tartott. S itt érintenem kell, hogy ez alkalommal Ónody Károly, az Andrássy-uradalmak számtartója, intézetünk tanulóit vendéglátási szivességében előzékenyen és gazdagon részesítette.

E két hosszabb időt igénylő kiránduláson kívül, az egyes osztályok növendékei olykor-olykor rövidebb sétakirándulásokat is tartottak a tanár vezetése alatt, a katonai menetekben való gyakorlás végett.

A tanév kezdetén alakult »tornakör«-be 29 tanuló iratkozott be a felsőbb osztályok növendékei közül, kik közül évközben 5 kimaradt. — A körnek bevétele tagsági díjakból s büntetési pénzekből 63 frt volt, mely összegből tornaszerekre: vasbotok, dob, szaklap, 35 frt fordittatott; a maradvány »tornaköri versenyalapra« fog tőkésíttetni.

XII.

A TANITÁS EREDMÉNYE.

Érettségi vizsgálatok.

Az érettségi vizsgálat irásbeli részének tételei a következők voltak:

a) Magyar önálló dolgozatra:

1. Nemzeti visszahatás II. József alatt.

2. Szükséges volt-e a nyelvújítás és kik állottak annak élén?

3. A hunmondák szerepe a magyar költészetben.

Eredmény: 5 jeles, 5 jó, 6 elégséges.

b) Fordításul magyarból németre:

»A nehéz teher« Herder után (Endrei Ákos, német stilusgyakorlatok 16. sz.)

Eredmény: 2 jeles, 8 jó, 5 elégséges, 1 elégtelen.

c) Fordításul magyarból latinra:

Kolmár József és Sváby Pál, fordítások magyarból latinra, czímü könyvének II. 41. feladata.

Eredmény: 5 jeles, 4 jó, 7 elégséges.

d) Fordításul görögből magyarra:

Homer Iliasa X. énekének 295—322. versei.

Dolon nevű trójai hős, Hector felszólítására, a görög tábor kikémlelésére vállalkozik.

Eredmény: 8 jeles, 2 jó, 6 elégséges.

e) Mennyiségtani dolgozatra:

1. Egy kút ásatásánál az első meterért ki volt alkudva 25 kr. minden következő meterért az előzőnek kétszerese. Az összes ásatási költségek ily módon 255 frt 75 krt tettek. Hány meter a kút mélysége?

2. Egy derékszögű háromszögben az átfogó 6 meterrel nagyobb, mint az egyik és 3 meterrel nagyobb, mint a másik befogó. Mily hosszuságú e háromszög három oldala?

Eredmény: 10 jeles, 2 jó, 2 elégséges. 2 elégtelen.

Az érettségi vizsgálatok eredményének áttekintése.

Jelentkezett összesen	A jelentkezők közt volt		Írásbelit tett sikerrel	Szóbelit tett sikerrel	Érettnek nyilvánittatott			Visszavettetett		Bejelentett pályaválasztás								
	az intézetben végző	másutt végző			jelesen	jól	egyszerűen	szeptemberre	egy évre	papi	jogi	tanári	katonai	gazdászati	erdészeti	kereskedelmi	gyógyszerészi	vasuti
16	16	—	15	12	4	4	4	2	2	2	5	3	1	1	1	1	1	1

* * *

Az érdemjegyek fokozata s a következő névsorban használt rövidítések magyarázata.

a) A tanulmányokban tett előmenetelnél: jeles = 1, jó = 2, elégséges = 3, elégtelen = 4; — b) a magaviseletnél: jó = 1, szabályszerű = 2, kevésbbé szabályszerű = 3, rossz = 4. — Rövidítések: ref. = református, r. k. = római katholikus, g. k. = görög katholikus, izr. = izraelita, m. t. = magántanuló, ism. = ismétlő. — A névsorban vallásra nézve nem jelzett tanulók ágostai hitvallásuak.

Az ifjuság érdemsorozata a tanév végén.

Első osztály.

A tanuló neve	Rendes tantárgyak								Rendk. tant.		Magaviselet
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Mennyiségtan	Rajzoló geom.	Szépirás	Torna	Szabadk. rajz	Müének	
Alexy Albert	1	2	3	2	2	2	3	1	2	1	1
Alitisz Aladár	2	3	4	2	3	3	3	1	—	2	2
Burger Pál	3	4	4	4	3	4	3	3	—	2	1
Fischer Mór izr.	2	2	2	2	2	2	3	3	—	2	1
5 *Fox Aurél*	1	2	2	1	2	2	2	1	2	1	1
Glatter Vilmos izr.	2	2	2	2	2	3	2	2	—	2	1
Grossmann Á. izr.	1	3	3	3	2	3	3	3	—	2	1
Heinzelmann Béla	1	1	1	1	1	1	2	1	—	1	1
Honéczy Jenő	2	3	3	3	3	2	2	1	2	1	1
10 *Horváth F. rk. mt.*	v	i	zs	g	á	l	a	t	l	a	n
Hritz Kálmán	1	3	2	2	2	2	2	3	2	1	1
Inánesy E. ref. mt.	2	3	3	3	2	3	-	-	—	-	-
Jancsik János	3	4	4	3	2	3	3	2	—	2	2
Kirschner Gy. ism.	1	2	3	2	3	2	2	3	—	1	2
15 *Klein Vilmos izr.*	2	3	4	3	4	3	3	1	—	2	2
Korach Leo izr.	2	3	3	2	3	3	3	1	3	2	2
Kovács László ref.	2	2	2	3	3	3	2	2	—	1	2
Kőváry Lajos	1	1	1	1	1	1	3	1	—	1	1
Krausz Samu ism.	2	2	2	2	2	2	1	1	—	2	1
20 *Kruspér László*	2	3	2	2	3	3	2	2	—	1	2
Lenkey Dezső ref.	2	3	3	3	2	3	2	1	—	1	2
Lenkey Pál ref.	2	3	3	3	4	4	3	2	—	1	2
Lersch Ernő	1	2	3	2	2	2	1	2	—	1	1
Lipták György	2	3	3	3	3	3	2	3	—	1	2
25 *Lipták Lajos*	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
Mariássy Elem. ref.	2	2	2	1	3	3	3	3	3	1	1
Márk Béla ref mt.	2	3	3	3	2	3	-	-	—	-	-
Markó János	1	1	1	1	1	1	3	1	—	1	1
Maszny Géza	1	2	2	2	2	2	3	2	2	1	1
30 *Oravecz Ödön*	1	1	1	1	1	1	2		2	2	1
Papp János ref.	2	3	3	3	3	3	3	3	—	2	2
Pártos Rezső izr.	3	3	3	3	3	3	3	3	—	2	1
Pósch Dezső	1	1	1	1	1	1	3	1	—	1	1
Rajcsok Sándor	2	3	4	3	2	4	3	3	—	2	2
35 *Rákosy Levente ref.*	1	2	2	1	2	1	2	1	2	1	1

A tanuló neve	Rendes tantárgyak								Rendk. tant.		Magaviselet
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Mennyiségtan	Rajzoló geom.	Szépirás	Torna	Szabadk. rajz	Műének	
Steinberger D. izr.	k	i	m	a	r	a	d	t			
Szontagh Andor	1	2	2	2	3	2	2	2	—	1	1
Szoyka Pál	2	3	3	3	2	3	2	2	—	2	2
Sztankovics Andor	2	3	3	2	2	3	3	1	—	2	1
40 *Tamás Gyula rk.*	2	3	3	3	2	3	2	1	—	2	1
Turek Sándor rk.	2	3	3	3	3	4	3	3	—	2	2
Urbán Béla	3	3	4	3	3	3	2	3	—	2	1
Vajner Dezső	2	3	3	3	3	3	3	1	3	2	2
Victorisz Béla	2	3	3	3	3	3	3	2	—	1	1
45 *Wagner R. ism.*	k	i	z	á	r	a	t	o	t	t	
Zajdó László ref.	2	3	3	3	3	3	3	2	—	2	2

Második osztály.

Búfy János ref.	3	3	4	3	3	4	3	1	—	2	2
Cseffo Miklós ref.	2	2	3	3	1	1	3	2	—	1	1
Czaban Samu	2	2	2	2	1	2	2	1	—	1	1
Havas Nándor izr.	1	2	2	3	1	2	3	3	2	2	2
5 *Havran Emil*	1	1	1	1	1	1	2	2	—	1	1
Hubay K. ref. mt.	2	2	3	3	3	3	-	-	—	-	-
Kellner Károly izr.	1	1	2	2	3	2	1	-	—	1	1
Kirner Dezső	1	1	2	1	3	2	3	3	—	1	1
Kirschner Samu	3	3	3	3	3	3	3	2	—	2	2
10 *Kiss István*	1	2	2	1	1	1	2	2	—	1	1
Králik Rudolf	2	3	3	3	3	3	3	2	3	2	1
Lakatos László ref.	1	2	2	2	3	3	2	3	3	1	1
Lux Rezső	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1
Marton Barna	3	3	4	3	3	4	3	3	—	3	2
15 *Pazár Dezső*	1	1	2	1	2	2	3	2	—	1	1
Qvittko János	1	1	2	1	2	1	1	2	1	1	1
Schneider Béla	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1
Schwarcz Béla	2	2	3	2	2	3	2	1	3	1	1
Siró János	3	3	3	2	3	3	3	2	3	2	1
20 *Soldos Béla ref.*	1	2	2	2	2	2	3	2	2	1	1
Sulán Ödön	2	3	3	3	2	3	3	2	—	2	2
Szoboszlay S. ref.	3	3	4	3	3	4	3	1	—	2	2
Szontagh Pál	2	3	3	3	3	3	3	2	3	2	2
Vass György	2	3	3	3	3	4	3	3	—	2	2
25 *Vertán A. róm. k. mt.*	2	1	3	2	2	2	-	-	—	-	-

Harmadik osztály.

	A tanuló neve	Rendes tantárgyak									Rendkiv. tant.			Magaviselet
		Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Termtt. földr.	Mennyiségtan	Rajzoló geom.	Torna	Szabadk. rajz	Műének	Gyorsírás	
	Balázs András ref.	3	2	4	4	3	3	3	3	-	3	2	—	2
	Beer Béla izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	3	3	2	—	1
	Betler Géza	2	3	3	3	3	3	3	4	2	3	1	—	1
	Breuer Dezső	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	—	1
5	*Breuer Zoltán*	1	2	3	2	3	3	3	4	2	3	1	—	1
	Czékus Barna			k	i	l	é	p	e	t	t			
	Czimmermann R.	1	1	2	1	1	2	2	2	1	—	1	—	1
	Fleischer Vil. izr.	1	2	2	2	1	3	2	3	2	—	1	2	2
	Gundelfinger J. rk.	3	3	2	3	3	3	3	2	1	—	1	—	2
10	*Halgas Kálmán*	1	1	2	1	1	1	1	1	3	—	1	—	1
	Hőnigsfeld A. izr.	1	2	1	3	3	3	2	3	3	3	2	—	1
	Hritz Arthur	1	2	1	2	1	1	1	1	2	1	1	2	1
	Illavszky Győző		k	i	z	á	r	a	t	o	t	t		
	Kameniczky And.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	—	1	—	1
15	*Klein Gyula*	1	2	1	1	1	1	1	1	3	—	1	—	1
	Kőnig Ignácz izr.	3	3	2	3	3	3	3	3	1	—	1	—	2
	Lang Károly	2	2	1	2	1	1	1	1	1	—	2	—	1
	Lux Kálmán	2	2	1	2	2	2	1	2	3	2	1	—	1
	Soltész Márton	2	2	3	3	3	3	2	3	1	—	1	—	1
20	*Stromp Rezső*	1	2	3	3	2	3	2	3	2	—	2	—	1
	Szabados Béla ref.	2	2	3	3	2	3	3	3	-	—	2	—	1
	Szaffka Dezső gk.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	—	2	—	1
	Szilágyi Zoltán	1	1	1	1	1	2	1	2	1	—	1	—	2
	Terray Gyula	2	2	1	2	1	1	2	1	2	2	2	2	1
25	*Tichy Gyula*	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	—	1
	Wolfram Sándor		k	i	z	á	r	a	t	o	t	t		

Negyedik osztály.

A tanuló neve	Rendes tantárgyak.									Rendkiv. tant.			Magaviselet.
	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajz. geometr.	Torna	Szabadk. rajz	Műének	Gyorsírás	
Alexy Lajos	2	3	3	3	2	2	3	3	2	2	1	—	2
Engler Andor	1	2	2	2	2	1	3	2	3	2	1	—	2
Farkas Lajos	2	2	3	2	2	1	3	2	2	2	2	—	1
Fox Jenő	1	3	2	3	3	3	3	3	3	—	1	—	1
5 *Galló István*	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1
Kármán Ernő	1	3	2	1	2	2	2	2	1	2	1	—	2
Kiss Dezső	1	3	3	3	3	2	2	4	3	—	3	—	1
Lenkey Lajos	1	1	2	1	1	1	3	2	3	—	1	—	1
Liszauer II. izr.	2	4	3	4	4	4	3	4	3	—	2	3	2
10 *Lovász Ernő*			k	i	l	é	p	e	t	t			
Lux Albert	2	2	1	2	2	2	1	2	-	—	1	—	2
Markó Béla	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	—	2
Mispál Frigyes	2	2	2	2	1	2	2	2	3	—	1	—	1
Nagel Adolf izr.	3	3	4	3	3	3	3	4	3	—	3	—	2
15 *Nagel Ignácz izr.*	2	3	3	3	3	3	3	3	3	—	3	—	1
Petrusz Pál	1	3	3	3	3	2	3	3	1	—	1	—	1
Piger Gyula	1	2	1	2	1	2	2	2	1	2	2	—	1
Schwarcz Bert. izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	2	—	1
Seyfried Károly	1	2	2	3	3	2	2	2	1	2	2	—	1
20 *Smál Gyula*	2	2	3	2	2	2	2	2	3	—	1	—	1
Soldos Elemér	1	3	3	2	2	2	3	3	-	3	1	—	1
Szabó Lajos	1	2	3	2	3	2	3	3	3	3	1	—	1
Tamásy Gyula	2	3	4	3	3	3	3	3	2	3	2	—	1
Vajner Lajos			k	i	l	é	p	e	t	t			
25 *Vecsey Lajos*	2	1	1	1	2	1	2	2	2	—	1	—	1
Zsebik Lajos	3	3	3	3	3	3	4	4	1	—	2	—	2

Ötödik osztály.

A tanuló neve	Rendes tantárgyak.											Rendk. tant.		Magaviselet
	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Magyar és görög irodalmi olvasmány	Geometriai és szabadkézi rajz	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Torna	Müének	Gyorsírás	
Blahó Lajos	3	3	3	3	3	—	—	3	2	3	—	—	2	1
Bölcsházy Béla rk.	2	2	3	2	3	—	—	3	2	3	2	—	—	1
Fischer Lipót izr.	1	1	1	1	2	—	—	1	1	1	2	—	—	1
Gundelfinger E. rk.	2	4	3	4	—	3	2	3	3	3	2	—	—	2
5 *Janovitz József izr.*	1	1	1	2	2	—	—	1	1	2	3	—	—	1
Klein Nándor	1	2	1	1	1	—	—	1	1	1	3	—	—	1
Korach Á. izr. mt.	1	3	2	3	—	3	3	3	3	3	—	—	—	—
Králik Frigyes	3	3	4	4	3	—	—	3	3	3	1	2	—	2
Marton András	3	4	3	3	—	3	2	3	3	3	3	—	—	2
10 *Mráz Gusztáv*	1	1	1	1	1	—	—	1	1	2	—	—	—	1
Schwirian József	1	2	1	1	—	2	2	1	1	1	1	1	2	1
Somogyi Barna rk.	2	3	3	3	3	—	—	3	2	3	2	—	—	2
Strömp István	2	3	3	3	—	3	3	3	2	2	3	—	—	1
Sziklay Géza	3	3	3	3	3	—	—	3	2	2	2	—	—	1
15 *Sztankovics Ödön*	1	2	2	2	3	—	—	2	2	2	1	—	2	1
Tavassy Kálmán	1	2	2	2	—	1	3	2	1	2	—	—	—	1

Hatodik osztály.

A tanuló neve	Rendes tantárgyak.											Rendk. tant.		Magaviselet
	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Magyar és görög irodalmi olv.	Geometriai és szabadkézi rajz	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Torna	Magánrajz	Műének	
Bazsó János rk.	1	1	3	3	1	—	—	1	1	3	—	—	—	1
Bazsó Miklós rk.	1	1	3	2	1	—	—	1	1	3	—		—	1
Hajcsi Barna	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	2	1	—	1
Hevessy Zoltán	1	2	3	3	—	2	2	1	2	3	2	—	—	1
5 *Jokschman A. mt.*	3	3	3	4	3	—	—	3	3	4	—	—	—	-
Kirner Sándor	2	3	3	3	3	—	—	2	3	3	3	—	—	1
Kiss Manó	1	1	2	2	—	2	3	1	1	2	—	—	—	1
Klein Rezső izr.	1	2	2	2	2	—	—	2	1	3	1	—	—	1
Krompaszky F. rk.	3	3	3	3	3	—	—	3	3	3	—	—	—	1
10 *Lax Ödön izr.*			k	i	l	é	p	e	t	t				
Nikl Mihály	1	2	2	3	—	2	1	1	1	3	2	—	1	1
Pazár Miklós	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	—	1	1
Pósch Aladár	1	1	2	2	—	2	2	1	1	2	2	—	—	1
Prunyi Ottó	2	3	3	3	3	—	—	3	3	3	1	—	—	3
15 *Rabin Géza izr.*	2	3	3	3	—	3	3	3	3	3	3	—	2	2
Róth Béla izr	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	—	—	2
Schablik Károly	2	3	3	3	—	2	1	2	2	3	3	1	—	1
Seyfried Károly	2	2	2	3	—	2	2	3	2	3	2	2	—	2
Szilággi Jenő			k	i	l	é	p	e	t	t				
20 *Ujagh Zoltán*	1	1	1	3	—	1	3	1	2	1	3	—	—	1

Hetedik osztály.

A tanuló neve	Rendes tantárgyak									Rendk. tant.		Magaviselet
	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Politikai földr.	Természettan	Mennyiségtan	Torna	Müének	Gyorsirás	
Altstock Ármin izr.	1	1	2	1	1	2	2	1	3	1	1	1
Beöthy Zsigm. ref.	1	1	1	2	2	1	2	1	-	1	-	1
Csadényi István rk.	3	2	3	4	3	3	3	3	-	1	-	2
Csekő Béla ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	1
5 *Demkó János*	1	1	1	1	1	1	1	1	-	1	-	1
Dorazil Emil rk.	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1	-	1
Fischer Frigyes izr.	1	2	2	3	2	2	2	2	-	-	-	2
Gürtler Nándor	v	i	z	s	g	á	l	a	t	l	a	n
Hevessy László	1	1	2	3	2	1	2	2	2	-	-	1
10 *Hőnel Ede*	1	1	1	2	1	1	2	2	-	-	-	1
Irányi János	3	3	3	3	3	3	3	3	-	2	-	2
Kácser Gyula rk.	2	1	3	3	2	2	3	3	1	-	-	1
Kuna Aladár	k	i	l	é	p	e	t	t				
Lipcsey Ferencz ref.	2	3	2	4	3	2	3	3	3	-	-	1
15 *Mariássy István ref.*	v	i	z	s	g	á	l	a	t	l	a	n
Palicz János	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pongó Lajos ref.	3	2	3	3	3	3	2	2	1	2	-	2
Pósch József	1	1	2	2	1	1	1	1	2	-	-	1
Raab László	2	2	2	3	2	2	3	2	1	-	-	1
20 *Schwarcz Gyula*	1	1	1	1	1	1	1	1	2	-	-	1

Nyolczadik osztály.

A tanuló neve	Rendes tantárgyak										Rendk. tant.		Magaviselet
	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Bölcsészet	Torna	Müének	Gyorsirás	
Balczó Lajos	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1	—	1
Breuer Gusztáv	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	—	—	1
Diószeghy Dezsőref.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	—	—	2
Hagen Alfréd	1	3	2	2	1	2	2	1	2	—	—	—	1
5 *Halasi Viktor*	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	—	1
Havran Dániel	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2	—	—	1
Hegymeghy D. ref.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	—	—	2
Kiszely Aladár rk.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1	2	—	2
Maurer Oszkár	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	1
10 *Müller György rk.*	1	2	2	2	2	1	1	1	2	—	—	—	1
Osgyáni Dezső ref.	2	3	3	2	1	1	1	1	3	1	—	—	2
Putnoki Pál ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1	—	1
Szoboszlay Géza ref.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	—	2
Sebők Iván	3	4	3	4	3	3	3	4	4	3	—	—	2
15 *Weinberger R. izr.*	1	1	1	1	1	1	1	1	2	—	—	—	1
Wiesinger Károly	1	2	2	3	3	2	2	1	2	2	—	—	2

XIII.

AZ INTÉZET STATISZTIKÁJA.

Osztály	A tanulók száma							Vallásra nézve					Anyanyelvét tekintve			Honosságra nézve			Szülőik polgári állása						A tanulók életkorát tekintve										
	Beiratott	Ezek között ismétlő	Magántanuló	Évközben kilépett	Kizáratott	Vizsgálatlan maradt	Vizsgálatot tett	Ágostai hitvallásu	Református	Római katholikus	Görög katholikus	Izraelita vallásu	Magyar	Német	Tót	Helybeli	Megyebeli	Más megyebeli	Önálló értelmiség	Önálló őstermelők	Önálló iparosok, kereskedők	Állami, megyei, községi tisztviselők	Magán tisztviselők	Munkások és személyes szolgálatot tevők	10 éves	11 éves	12 éves	13 éves	14 éves	15 éves	16 éves	17 éves	18 éves	19 éves	20 éves
I.	46	3	3	1	1	1	43	26	9	2	—	6	33	8	2	15	20	8	11	10	14	4	3	1	15	16	6	5	1	—	—	—	—	—	—
II.	25	—	2	—	—	—	25	16	6	1	—	2	20	4	1	10	12	3	3	4	8	6	—	4	—	6	11	7	1	—	—	—	—	—	—
III.	26	—	—	1	2	—	23	15	2	1	1	4	15	8	—	8	5	10	4	5	10	3	1	—	—	—	6	9	4	2	2	—	—	—	—
IV.	26	—	—	2	—	—	24	14	6	—	—	4	21	3	—	5	12	7	3	3	14	1	2	1	—	—	—	4	11	6	3	—	—	—	—
V.	16	3	1	—	—	—	16	10	—	3	—	3	13	3	—	6	8	2	3	2	7	2	2	—	—	—	—	—	3	6	3	4	—	—	—
VI.	20	—	1	2	—	—	18	11	—	4	—	3	11	6	1	8	4	6	3	1	8	4	1	1	—	—	—	—	1	5	7	5	—	—	—
VII.	20	—	—	1	—	2	17	8	4	3	—	2	12	4	1	4	7	6	4	4	8	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	6	4	4	—
VIII.	16	—	—	—	—	—	16	9	4	2	—	1	13	1	2	4	9	3	4	2	5	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	9	4	2
Össz.	195	6	7	7	3	3	182	109	31	16	1	25	138	37	7	60	77	45	35	31	74	22	13	7	15	22	23	25	21	19	18	16	13	8	2

Az évi tanulásban tett előmenetelről általában.

Eredmény	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
	osztályban a tanulók közül								
minden tantárgyból jeles	6	2	2	2	—	3	4	4	23
minden tantárgyból legalább jó . . .	5	6	9	4	5	1	4	5	39
minden tárgyból legalább elégséges .	24	13	9	13	8	13	7	6	93
egy tantárgyból elégtelen	3	1	2	2	1	—	2	—	11
két tantárgyból elégtelen	4	3	1	2	2	1	—	—	13
több tantárgyból elégtelen . . .	1	—	—	1	—	—	—	1	3
Osztályonként összesen	43	25	23	24	16	18	17	16	182

FIGYELMEZTETÉS.

Az 1892—93. tanév szeptember hó 1-én kezdődik.

Az első osztályba felvétetik oly tanuló, ki élete 9-ik évét betöltötte s nyilvános népiskolától nyert bizonyítványnyal, vagy felvételi vizsgálaton annyi előismeretet igazol, a mennyivel a népiskola négy alsó osztályát jó sikerrel végzett tanulónak birnia kell. (1883. XXX. tcz. 11. §.)

Felsőbb osztályba csak oly tanuló léphet, ki a végzett osztály minden tantárgyából legalább is elégséges osztályzatot nyert.

Ki egy tantárgyból kapott elégtelen osztályzatot, aug. 31-én javító vizsgálatra bocsáttatik.

Ki két tantárgyból kapott elégtelen osztályzatot, főtiszt. ev. püspök urhoz czímzett és javítási engedélyt kérelmező folyamodványát f. évi julius hó 20-ig a gymnasiumi igazgatóhoz nyujtsa be. Nyert engedély alapján szintén augusztus 31-én tehet javító vizsgálatot.

Ezen javító vizsgálatok aug. 31-én reggeli 8 órakor kezdődnek, mikorra az illető tanulók pontosan megjelenni tartoznak.

Ki kettőnél több elégtelen osztályzatot kapott, osztályismétlésre utasíttatik. (1883. tcz. 11. §.)

Minden tanuló — az intézet eddigi növendéke is — tartozik az iskolai év kezdetén az igazgatónál felvétel és beiratás végett jelentkezni.

A beiratások szeptember hó 1—3 napjain folynak.

A felvételnél fizetendő díjak: a) a beiratási díj, mely először belépő tanulónál 2 frtot, régibb növendéknél 50 krt tesz; b) tandíj, mely minden tanulónál az egész iskolai évre 18 frtot tesz és egyszerre, vagy két egyenlő részletben, *a beiratás alkalmával és február hó elején* fizetendő; c) könyvtári díj 50 kr, mely a beiratásnál fizetendő.

Tandíjmentesség, úgyszintén tápintézeti díjelengedés iránti folyamodványok aug. 20-ig a gymnasiumi igazgatósághoz nyujtandók be.

Különös figyelmeztetések.

1. Az 1887. évi XXII tcz. 4. és 5. §§-ai értelmében figyelmeztetjük a szülőket, hogy azon tanulók, kik életük 12-ik évcig ujra be nem oltattak vagy 7—12 évükig sikeresen beoltva nem lettek, vagy valóságos himlőt ki nem állottak mindaddig, mig e hiánynak a törvény értelmében eleget nem tettek, csak ideiglenesen vétethetnek fel.

2. A középiskolákra, ugymint a gymnasiumokra és reáliskolákra vonatkozó 1883. évi XXX. tcz. az 1890. évi XXX. tcz. által a görög nyelv tanitására nézve módosittatott.

Ugyanis az 1890—91. tanévtől kezdve a gymnasiumi tanulók nem kötelezetnek a görög nyelv és irodalom tanulására, ha a görög nyelv és irodalom helyett a következő tantárgyakban nyernek rendes oktatást, melyek reájuk nézve kötelezők:

a) A magyar irodalom bővebb megismertetése, kapcsolatban a görög remekírók müveinek ismertetésével magyar fordításban s a görög irodalom és müvelődéstörténet alapvonalai.

b) A rajz (mértani és szabadkézi rajzi elemekkel).

Ezen módositott 1890. évi XXX. tcz. szerint a szülő vagy törvényes gyám szabad elhatározásától függ, vajjon az V. osztályba belépő tanuló ezen osztálytól kezdve a görög nyelvet és irodalmat fogja-e mint reá nézve kötelező rendes tantárgyat tanulni, vagy e helyett a fentebb emlitett pótló-tantárgyakat.

Ily módon a pótló tanfolyam felállításával a tanítás bizonyos mértékig két irányba tereltetik, melyek követése az előre választott életpályák minőségétől függ; viszont a kitűzött életczél elérésére az irány helyes megválasztása nagy fontossággal birván, suly helyezendő arra, hogy az érdekeltek, első sorban a szülők és gyámok, a törvény lényeges tartalma s az irányválasztás természete és következményei iránt eleve tájékozással birjanak. — Erre nézve tájékoztatásul a következők szolgáljanak.

Azon gymnasiumi tanulók, kik a görög nyelv és irodalom helyett a fennt emlitett pótló tantárgyakból nyertek rendes oktatást, habár le is tet-

ték az érettségi vizsgálatot, a tudományegyetemek és egyéb főiskolák hittudományi karára, vagy azok nyelvészeti, bölcsészeti és történelmi szakosztályaira (s a tanárképző-intézet ugyanezen szakosztályaira) nem bocsáthatók, hacsak a görög nyelv és irodalomból pótló érettségi vizsgálatot nem tesznek.

Más szavakkal, a görög nyelvet és irodalmat tanulniok kell azon gymnasiumi tanulóknak

a) kik theologusok lesznek,

b) kik a tudományegyetemek nyelvészeti, bölcsészeti és történelmi szakosztályaira,

c) kik, mint leendő tanárok, a tanárképzőintézet ugyanezen szakosztályaira kivánnak felvétetni.

Másrészről a görög nyelvet és irodalmat nem kötelesek tanulni azon gymnasiumi tanulók

a) kik az egyetemnek orvosi és jogi karába,

b) kik a tudományegyetemek mathematikai és természettani szakosztályaira akarnak menni,

c) kik a tanárképző-intézet ugyanezen szakosztályaira akarnak lépni,

d) kik a bányászati, erdészeti és gazdasági akadémiákra akarnak menni.

Ezekhez képest a szülők és gyámok feladata az irányválasztás fölött határozni. Az irányválasztás bevallása az V. osztályba lépő tanuló beiratása alkalmával a szülők vagy gyámok által teendő *szóbeli*, távollétük esetén általuk kiállitandó *irásbeli* nyilatkozat utján történik.

Ha a tanuló a szülők, illetőleg a törvényes gyám távollétében ezek irásbeli nyilatkozata nélkül jelentkezik az V. osztályba való felvételre s a választott irányt bejelenti: az irásbeli nyilatkozatnak 8 napon belül beszerzésére utasíttatik. Ha e határidő elteltével sem mutatja be a kivánt nyilatkozatot, az igazgató értesíteni fogja a szülőket, illetőleg a gyámot, hogy a tanuló mely irányra jelentkezett, oly hozzáadással, hogy ha 5 nap alatt ellenkező értesítést nem kap, a tanuló választása véglegesnek fog tekintetni.

ORSZÁGOS PEDAGÓGIAI KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUM